

Nr 231.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående finansieringen av kostnaderna för den nya kyrkomusikerorganisationen m. m.; given Stockholms slott den 31 mars 1950.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att med bifall i övrigt till de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande statsrådet hemställt, antaga härvid fogade förslag till

1) lag angående ändring i lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond,

2) lag angående ändring i lagen den 6 juni 1930 (nr 259) om församlingsstyrelse,

3) lag angående ändring i lagen den 6 juni 1930 (nr 260) om församlingsstyrelse i Stockholm,

4) lag angående upphävande av 7 § lagen den 6 juni 1930 (nr 261) om införande av lagen om församlingsstyrelse m. m.,

5) lag angående ändrad lydelse av 5 § lagen den 6 juni 1930 (nr 262) om skolstyrelse i vissa kommuner, och

6) lag om ändring i lagen den 16 oktober 1908 (nr 110, s. 1) angående lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet till svenska kyrkan samt hennes prästerskap och betjäning.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

N. Quensel.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås, att den nya kyrkomusikerorganisationen skall genomföras från och med den 1 juli 1950, dock för varje kyrkomusikerdistrikt först från och med månaden näst efter den, då lagakraftägande beslut föreligger beträffande distriktsindelningen och tjänstetypen.

Vidare föreslås i propositionen närmare regler för finansieringen av den nya kyrkomusikerorganisationen i nära anslutning till gällande system för finansieringen av församlingsprästers avlöning. I samband härmed föreslås regler för fördelningen av kostnaderna mellan de kyrkliga kommunerna och skolväsendet samt mellan pastorat och församling.

Slutligen föreslås vissa smärre lagändringar, som föranledas av den nya tjänsteorganisationen, samt en ändring av dissenterskattelagen, föranledd av de år 1949 gjorda ändringarna i ecklesiastika medelsförvaltningsreglementet.

Förslag

till

L a g

angående ändring i lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond.

Härigenom förordnas, att 2 § 2 mom. samt 3, 4, 6 och 7 §§ lagen den 30 augusti 1932 om kyrkofond¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse:)

2 §.

2. Såsom prästlönekostnader för visst pastorat betecknas i denna lag de utgifter, som pastoratet enligt vad i särskilda författningar är stadgat har att vidkännas för löner, arvoden och resanslag åt kyrkoherde, komminister och ständig adjunkt.

3 §.

Från statsverket — — — tillförs kyrkofonden.

Ytterligare skola till kyrkofonden ingå:

1) — — —

(Föreslagen lydelse:)

2 §.

2. Såsom *pastorats* prästlönekostnader och *kyrkomusikerlönekostnader* betecknas i denna lag de utgifter, som pastorat enligt vad i särskilda författningar är stadgat har att vidkännas, *å ena sidan*, för löner, arvoden och resanslag åt kyrkoherde, komminister och ständig adjunkt *och, å andra sidan*, för *avlönande och pensionering av i församling inom pastoratet anställd kyrkomusiker, som i lagen om kyrkomusiker avses.*

I kyrkomusikerlönekostnad, som här avses, ingår icke belopp, som pastorat har att utgiva i avlöning till kyrkomusiker för av denne bestridd fyllnadstjänstgöring såsom lärare i musik vid läroanstalt.

3 §.

Från statsverket — — — tillförs kyrkofonden.

Ytterligare skola till kyrkofonden ingå:

1) — — —

¹ Senaste lydelse av 3, 4 och 7 §§, se 1942:236, samt av 6 §, se 1949:348.

(Gällande lydelse:)

4) överskott å avkastningen av pastorats *prästlönetillgångar*, varom förmäles i 4 §;

5) — — —

4 §.

Därest av pastorat förvaltade prästlönetillgångar — med undantag av tillgång, vars avkastning skall enligt 7 § lagen om reglering av prästerskapets avlöning tillgodokomma viss tjänst innehavare utöver lönen eller jämlikt bestämmelse i donationsbrev tillfalla prästänka — lämna så stor behållen avkastning, att därå uppkommer överskott sedan pastoratets *prästlönekostnader* under året samt de i 55 § ecklesiastik boställsordning angivna virkesbehov blivit täckta, skall pastoratet till kyrkofonden inleverera hälften av sådant överskott.

Vad nu — — — och prästlönefondshemman.

6 §.

Enligt vad särskilt är stadgat skola av kyrkofonden gäldas *dels* kostnad — — — sådan pension,

dels jämlikt 5 § ecklesiastik boställsordning bestämda arvoden åt *ordförande* i boställsnämnder,

dels belopp — — — klockarhemman hört,

dels ock jämlikt — — — Luleå stift.

(Föreslagen lydelse:)

4) överskott å avkastningen av pastorats *präst- och kyrkomusikerlönetillgångar*, varom förmäles i 4 §;

5) — — —

4 §.

Därest av pastorat förvaltade prästlönetillgångar — med undantag av tillgång, vars avkastning skall enligt 7 § lagen om reglering av prästerskapets avlöning tillgodokomma viss tjänst innehavare utöver lönen eller jämlikt bestämmelse i donationsbrev tillfalla prästänka — *tillika med pastoratets kyrkomusikerlönetillgångar* lämna så stor behållen avkastning, att därå uppkommer överskott sedan pastoratets *präst- och kyrkomusikerlönekostnader* under året samt de i 55 § ecklesiastik boställsordning angivna virkesbehov blivit täckta, skall pastoratet till kyrkofonden inleverera hälften av sådant överskott.

Vad nu — — — och prästlönefondshemman.

6 §.

Enligt vad särskilt är stadgat skola av kyrkofonden gäldas *dels* kostnad — — — sådan pension,

dels jämlikt 5 § ecklesiastik boställsordning bestämda arvoden åt *ledamöter* i boställsnämnder,

dels belopp — — — klockarhemman hört,

dels ock jämlikt — — — Luleå stift.

(Gällande lydelse:)

Härutöver skola av kyrkofonden utgöras:

- 1) — — —
9) anslag, som — — — anställda präster.

7 §.

Om för gäldande av pastorats prästlönekostnader under året åtgår högre belopp än som täckes dels av avkastningen av pastoratets prästlönetillgångar och av pastoratet tillkommande andel av avkastningen från stiftets prästlönejordsfond och prästlönefondshemman — med undantag som i 4 § sägs — dels ock därutöver av ett belopp, motsvarande en uttaxering för skattekrona inom pastoratet av det öretal, Konungen för året bestämmer, äger pastoratet för vad ytterligare erfordras erhålla tillskott av kyrkofonden, dock ej för gäldande av lönebelopp, som pastoratet enligt 9 eller 10 § lagen om reglering av prästerskapets avlöning särskilt förbundit sig att utgöra.

Vid bestämmande av tillskott, som nu sagts, skall löneboställes avkastning tagas i beräkning med belopp, som fastställts med tillämpning av 9 § (löneboställets normalavkastning), avkastningen av fond,

(Föreslagen lydelse:)

Härutöver skola av kyrkofonden utgöras:

- 1) — — —
9) anslag, som — — — anställda präster;

10) bidrag till pastorats kostnad för avlöning, som avses i 2 § 2 mom. andra stycket, med belopp, som av pastoratet utgivits utöver vad vederbörande läroanstalt haft att till avlöningen bidraga.

7 §.

Om för gäldande av pastorats präst- och kyrkomusikerlönekostnader under året åtgår högre belopp än som täckes dels av avkastningen av pastoratets prästlönetillgångar och av pastoratet tillkommande andel av avkastningen från stiftets prästlönejordsfond och prästlönefondshemman — med undantag som i 4 § sägs — samt av pastoratets kyrkomusikerlönetillgångar, dels ock därutöver av ett belopp, motsvarande en uttaxering för skattekrona inom pastoratet av det öretal, Konungen för året bestämmer, äger pastoratet för vad ytterligare erfordras erhålla tillskott av kyrkofonden, dock ej för gäldande av lönebelopp, som pastoratet enligt 9 eller 10 § lagen om reglering av prästerskapets avlöning särskilt förbundit sig att utgöra.

Vid bestämmande av tillskott, som nu sagts, skall avkastningen av löneboställe, som avses i ekklesiastik boställsordning, tagas i beräkning med belopp, som fastställts med tillämpning av 9 § (lönebo-

(Gällande lydelse:)

som förvaltas av pastorat, beräknas till den procent av fondens kapital, som Konungen med hänsyn till de allmänna ränteförhållandena bestämmer, samt pastorat tillkommande andel av avkastningen av stiftets prästlönejordsfond och prästlönefondshemman upptagas till det belopp, vartill denna andel för näst föregående räkenskapsår uppgått.

(Föreslagen lydelse:)

ställets normalavkastning), avkastningen av *prästlönefond*, som förvaltas av pastorat, beräknas till den procent av fondens kapital, som Konungen med hänsyn till de allmänna ränteförhållandena bestämmer, pastorat tillkommande andel av avkastningen av stiftets prästlönejordsfond och prästlönefondshemman upptagas till det belopp, vartill denna andel för näst föregående räkenskapsår uppgått, samt avkastningen av fastställt boställskapital, som för pastoratet utgör kyrkomusikerlönertilgång, upptagas till belopp motsvarande å boställskapet belöpande boställsränta och avkastningen av annan särskild kyrkomusikerlönertilgång med sitt verkliga belopp.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1950; skolande härvid det genom denna lag under punkt 10) till 6 § andra stycket lagen om kyrkofond fogade stadgandet äga tillämpning jämväl för Karlsborgs pastorat.

Förslag

till

L a g

angående ändring i lagen den 6 juni 1930 (nr 259) om
församlingsstyrelse.

Härigenom förordnas, att 2, 5, 41 och 53 §§ lagen den 6 juni 1930 om församlingsstyrelse skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse:)

2 §.

Med kyrkliga — — — frågor om:

dels

a) åtgärder till främjande av församlingsvården;

b) tillsättande och avskedande av *organister, kyrkosångare, klockare och andra kyrkobetjante*;

c) prästerskapets och kyrkobetjantes löneförmåner;

d) — — —

f) *byggnad* och underhåll av kyrka *med* vad *därtill* hör, församlingshus samt *boställen* för prästerskap och kyrkobetjante;

g) — — —

o) *byggnad* och underhåll av skolhus *med* vad *därtill* hör *även som boställen* för skollärare; samt

p) — — —

5 §.

Finnas kyrkofullmäktige, — — — ärenden, nämligen:

(Föreslagen lydelse:)

2 §.

Med kyrkliga — — — frågor om:

dels

a) åtgärder till främjande av församlingsvården *och särskilda anordningar till kyrkomusikens höjande*;

b) tillsättande och avskedande av kyrkobetjante;

c) prästerskapets, *kyrkomusikers* och kyrkobetjantes löneförmåner;

d) — — —

f) *byggande* och underhåll av kyrka, församlingshus samt *tjänstebostäder* för prästerskap, *kyrkomusiker* och kyrkobetjante *jämte* vad *till sådan byggnad* hör;

g) — — —

o) *byggande* och underhåll av skolhus *och tjänstebostäder* för skollärare *jämte* vad *till sådan byggnad* hör; samt

p) — — —

5 §.

Finnas kyrkofullmäktige, — — — ärenden, nämligen:

(Gällande lydelse:)

- a) — — —
 d) frågor om — — — kyrkofullmäktiges antal;
 e) frågor om ställe för kyrkostämman och om sättet för stämmas kungörande; *samt*

f) tillsättande av lärarbefattning, med vilken är förenad organist- eller klockarsyssla eller båda dessa sysslor eller kyrkosångarfattning, så ock tillsättande i annat fall av organist-, kyrkosångar- eller klockarbefattning.

I församling — — — dess angelägenheter.

41 §.

Kyrkorådet tillkommer att:

- a) — — —
 d) tillsätta och avskeda *andra* kyrkobetjante än organist, kyrkosångare och klockare;
 e) — — —
 f) — — —

Skolrådet tillhör — — — vården av församlingsbibliotek.

Såväl *kyrkorådet* — — — styrelse av församlingsbibliotek.

53 §.

Kyrkvårdar väljas — — — i rådet.

(Föreslagen lydelse:)

- a) — — —
 d) frågor om — — — kyrkofullmäktiges antal; *samt*
 e) frågor om ställe för kyrkostämman och om sättet för stämmas kungörande.

I församling — — — dess angelägenheter.

41 §.

Kyrkorådet tillkommer att:

- a) — — —
 d) tillsätta och avskeda kyrkobetjante;
 e) — — —
 f) — — —

Kyrkorådet har ock att, i enlighet med vad särskilda författningar föreskriva, taga befattning med *andra* angelägenheter, såsom beträffande kyrkomusikers anställande och verksamhet.

Skolrådet tillhör — — — vården av församlingsbibliotek.

Om *skolrådets* befattning med vissa angelägenheter avseende kyrkomusikers anställande och verksamhet stadgas särskilt.

Såväl *kyrkorådet* — — — styrelse av församlingsbibliotek.

53 §.

Kyrkvårdar väljas — — — i rådet.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

För kyrkvårdarna må av kyrkorådet utfärdas särskild instruktion.

Kyrkorådet och — — — en kassaförvaltare.

Kyrkorådet och — — — en kassaförvaltare.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1950; skolande dock, intill dess kyrkomusiker enligt lagen den 27 juni 1947 (nr 275) om kyrkomusiker blivit för församling anställd, de hittills gällande bestämmelserna om klockar-, organist- och kyrkosångarbefattningar alltjämt lända till efterrättelse beträffande nuvarande i församlingen inrättade sådana befattningar.

Förslag

till

L a g

angående ändring i lagen den 6 juni 1930 (nr 260) om församlingsstyrelse i Stockholm.

Härigenom förordnas, att 2 §, 3 § 1 mom., 45 § samt 57 § lagen den 6 juni 1930 om församlingsstyrelse i Stockholm¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse:)

2 §.

1 mom. Med territoriell — — —
frågor om
dels

a) åtgärder till främjande av församlingsvården;

b) tillsättande och avskedande av *organister, kyrkosångare, klockare och andra kyrkobetjante*;

c) — — —

d) upplåtande av *bostadsboställe eller annan tjänstebostad* åt prästerskapet och kyrkobetjante så ock hushållning med och vård om kyrkans egendom ävensom församlingen tillhörig, för andra kyrkliga ändamål än bestridande av prästerskapets och kyrkobetjantes kontanta löneförmåner avsedd egendom;

e) *byggnad* och underhåll av kyrka med vad därtill hör, församlingshus samt *bostadsboställen* för prästerskap och kyrkobetjante ävensom uppvärmning, belysning

(Föreslagen lydelse:)

2 §.

1 mom. Med territoriell — — —
frågor om
dels

a) åtgärder till främjande av församlingsvården och särskilda anordningar till kyrkomusikens höjande;

b) tillsättande och avskedande av kyrkobetjante;

c) — — —

d) upplåtande av *tjänstebostäder* åt prästerskapet, *kyrkomusiker* och kyrkobetjante så ock hushållning med och vård om kyrkans egendom ävensom församlingen tillhörig, för andra kyrkliga ändamål än bestridande av prästerskapets, *kyrkomusikers* och kyrkobetjantes kontanta löneförmåner avsedd egendom;

e) *byggande* och underhåll av kyrka, församlingshus samt *tjänstebostäder* för prästerskap, *kyrkomusiker* och kyrkobetjante jämte vad till sådan byggnad hör ävensom

¹ Senaste lydelse av 2 § och 3 § 1 mom., se 1942:516.

(Gällande lydelse:)

och rengöring av kyrka med vad därtill hör samt församlingshus jämte tillhandahållande av elektrisk kraft för ringning, orgelspelning och dylikt;

f) — — —

Om värden — — — särskilt stadgat.

2 mom. Med huvudstadens — — — frågor om

a) prästerskapets och kyrkobetjäntes kontanta löneförmåner;

b) hushållning med och vård om huvudstadens territoriella församlingar tillhörig, för bestridande av prästerskapets och kyrkobetjäntes kontanta löneförmåner avsedd egendom;

c) *byggnad* och underhåll av andra för avlöning av prästerskapet och kyrkobetjante anvisade boställen än som i 1 mom. e) avses;

d) — — —

Samfälligheten äger — — — 1 mom. e).

3 §.

1 mom. Församlings beslutanderätt utövas i *frågor* om kyrkofullmäktiges antal *samt vid val av organist, kyrkosångare och klockare* å kyrkostämma och i övrigt av kyrkofullmäktige.

Förvaltning och — — — eller verkställighetsbestyr.

45 §.

Kyrkorådet tillkommer att:

a) — — —

(Föreslagen lydelse:)

uppvärmning, belysning och rengöring av kyrka med vad därtill hör samt församlingshus jämte tillhandahållande av elektrisk kraft för ringning, orgelspelning och dylikt;

f) — — —

Om värden — — — särskilt stadgat.

2 mom. Med huvudstadens — — — frågor om

a) prästerskapets, *kyrkomusikers* och kyrkobetjäntes kontanta löneförmåner;

b) hushållning med och vård om huvudstadens territoriella församlingar tillhörig, för bestridande av prästerskapets, *kyrkomusikers* och kyrkobetjäntes kontanta löneförmåner avsedd egendom;

c) *byggande* och underhåll av andra för avlöning av prästerskapet anvisade boställen än som i 1 mom. e) avses;

d) — — —

Samfälligheten äger — — — 1 mom. e).

3 §.

1 mom. Församlings beslutanderätt utövas i *fråga* om kyrkofullmäktiges antal å kyrkostämma och i övrigt av kyrkofullmäktige.

Förvaltning och — — — eller verkställighetsbestyr.

45 §.

Kyrkorådet tillkommer att:

a) — — —

(Gällande lydelse:)

d) tillsätta och avskeda *andra* kyrkobetjante *än organist, kyrkosångare och klockare*;

e) — — —

g) — — —

Skolrådet tillhör — — — av församlingsbibliotek.

57 §.

Kyrkvårdar väljas — — — i rådet.

(Föreslagen lydelse:)

d) tillsätta och avskeda kyrkobetjante;

e) — — —

g) — — —

Kyrkorådet har ock att, i enlighet med vad särskilda författningar föreskriva, taga befattning med andra angelägenheter, såsom beträffande kyrkomusikers anställande och verksamhet.

Skolrådet tillhör — — — av församlingsbibliotek.

57 §.

Kyrkvårdar väljas — — — i rådet.

För kyrkvårdarna må av kyrkorådet utfärdas särskild instruktion.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1950; skolande dock, intill dess kyrkomusiker enligt lagen den 27 juni 1947 (nr 275) om kyrkomusiker blivit för församling anställd, de hittills gällande bestämmelserna om klockar-, organist- och kyrkosångarbefattningar alltjämt lända till efterrättelse beträffande nuvarande i församlingen inrättade sådana befattningar.

Förslag

till

L a g

**angående upphävande av 7 § lagen den 6 juni 1930 (nr 261) om införande
av lagen om församlingsstyrelse m. m.**

Härigenom förordnas, att 7 § lagen den 6 juni 1930 om införande av lagen om församlingsstyrelse m. m. skall upphöra att gälla den 1 juli 1950.

Förslag

till

L a g**angående ändrad lydelse av 5 § lagen den 6 juni 1930 (nr 262) om skolstyrelse i vissa kommuner.**

Häri genom förordnas, att 5 §¹ lagen den 6 juni 1930 om skolstyrelse i vissa kommuner skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse:)

5 §.

Folkskolestyrelsen tillkommer —
— — fortsättningsskoleväsendet,
att:

a) — — —

c) tillsätta och avskeda lärare samt tjänstebiträden, vilka ställts till styrelsens förfogande; *dock skall i fråga om tillsättande av lärarbefattning, med vilken är förordnad organist- eller klockarsyssla eller båda dessa sysslor eller kyrkosångarbefattning, gälla vad särskilt är stadgat;*

d) — — —

f) — — —

Finnes fortsättningsskolestyrelse — — — av fortsättningsskolan.

Hurusom den — — — i kommunallagarna.

(Föreslagen lydelse:)

5 §.

Folkskolestyrelsen tillkommer —
— — fortsättningsskoleväsendet,
att:

a) — — —

c) tillsätta och avskeda lärare samt tjänstebiträden, vilka ställts till styrelsens förfogande;

d) — — —

f) — — —

Om folkskolestyrelsens befattning med vissa angelägenheter avseende kyrkomusikers anställande och verksamhet stadgas särskilt.

Finnes fortsättningsskolestyrelse — — — av fortsättningsskolan.

Hurusom den — — — i kommunallagarna.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1950.

¹ Senaste lydelse, se 1931:180.

Förslag

till

L a g**om ändring i lagen den 16 oktober 1908 (nr 110, s. 1) angående lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet till svenska kyrkan samt hennes prästerskap och betjäning.**

Härigenom förordnas, att lagen den 16 oktober 1908 angående lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet till svenska kyrkan samt hennes prästerskap och betjäning¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse:)

Vid debitering av i slutlig eller tillkommande skatt ingående avgifter till svenska kyrkan eller hennes prästerskap eller betjäning, vilka efter kyrkostämmas beslut eller eljest utdebiteras, skall iakttagas, att för den till kommunal inkomstskatt beskattningsbara inkomsten dylika avgifter skola med endast hälften av det belopp, som eljest bort utgå, påföras medlemmar av sådan i riket befintlig församling av främmande kristna eller mosaiska trosbekännare, vilken äger rätt till offentlig religionsutövning. Vad sålunda är stadgat skall dock gälla endast såvida de främmande trosbekännarna före den 1 januari det år, då debitering av de i slutlig skatt ingående avgifterna verkställs, i laga ordning övergått till eller eljest rättsligen tillhört och fortfarande tillhöra den främmande församlingen.

(Föreslagen lydelse:)

Vid debitering av i slutlig eller tillkommande skatt ingående avgifter till svenska kyrkan eller hennes prästerskap, *kyrkomusiker* eller betjäning, vilka efter kyrkostämmas beslut eller eljest utdebiteras, skall iakttagas, att för den till kommunal inkomstskatt beskattningsbara inkomsten dylika avgifter skola med endast hälften av det belopp, som eljest bort utgå, påföras medlemmar av sådan i riket befintlig församling av främmande kristna eller mosaiska trosbekännare, vilken äger rätt till offentlig religionsutövning. Vad sålunda är stadgat skall dock gälla endast såvida de främmande trosbekännarna före den 1 januari det år, då debitering av de i slutlig skatt ingående avgifterna verkställs, i laga ordning övergått till eller eljest rättsligen tillhört och fortfarande tillhöra den främmande församlingen.

¹ Senaste lydelse, se 1945:905.

(Gällande lydelse:)

I ändamål att dylik lindring må tillgodokomma omförmälda främmande trosbekännare skall intyg om deras namn och bostad ävensom därom, att de under tiden från och med den 1 januari tillhört och fortfarande tillhöra den främmande församlingen, av denna församlings föreståndare utfärdas och före *den 1 juli* tillställas vederbörande pastorsämbete, som har att *ofördröjligen* översända intyget, behörigen granskat, till *den som verkställer debiteringen*.

Äro avgifterna — — — äga rum.

(Föreslagen lydelse:)

I ändamål att dylik lindring må tillgodokomma omförmälda främmande trosbekännare skall intyg om deras namn och bostad ävensom därom, att de under tiden från och med den 1 januari tillhört och fortfarande tillhöra den främmande församlingen, av denna församlings föreståndare utfärdas och före *april månads utgång* tillställas vederbörande pastorsämbete, som har att före *den 1 juni* översända intyget, behörigen granskat, till *vederbörande lokala skattemyndighet*.

Äro avgifterna — — — äga rum.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1950.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 31 mars 1950.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Statsrådet Quensel anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter frågan om *finansieringen av kostnaderna för den nya kyrkomusikerorganisationen m. m.* och anför därvid följande.

I. Inledning.

Kyrkomusikerfrågans hittillsvarande behandling.

Under senare år ha statsmakterna successivt fattat vissa för en reform av kyrkomusikernas anställnings-, tjänstgörings- och avlöningsförhållanden erforderliga beslut. Ett första steg togs redan år 1938 genom antagandet av lagen den 9 december, nr 732, angående särskilda grunder för klockar- och organistlöns bestämmande samt om dispositionen av de till klockar- och organisttjänst hörande avlöningstillgångar (klockarboställslagen), genom vilken lag avsågs att åstadkomma en omedelbar avveckling av det antikverade jordavlöningsssystemet för klockare och organister.

Härefter tillkallade chefen för ecklesiastikdepartementet jämlikt bemyndigande av Kungl. Maj:t år 1942 särskilda sakkunniga för utredning angående nyorganisation av den s. k. klockarinstitutionen. Dessa sakkunniga — 1942 års kyrkomusikerutredning (KMU) — framlade sina förslag i ett på två delar uppdelat betänkande, varav del I (SOU 1945: 16) avgavs den 13 april 1945 och del II (SOU 1946: 50) den 27 juni 1946. Första delen innehöll riktlinjer och vissa preliminära förslag för en reform på området, medan andra delen — vid vars utarbetande utredningen haft tillgång till de över första delen inhämtade yttrandena — innehöll utredningens slutgiltiga förslag samt förslag till ett antal författningar, som visat sig erforderliga för ett genomförande av reformen.

I skrivelse till kyrkomötet den 8 november 1946, nr 11, begärde Kungl. Maj:t kyrkomötets förklaring, huruvida kyrkomötet jämlikt § 87 mom. 2 regeringsformen för sin del, å ena sidan, godkände 1 § i ett vid skrivelsen fogat, av KMU i dess betänkande del II framlagt förslag till lag om kyrkomusiker ävensom däri angiven tidpunkt för nämnda lagrums ikraftträdande

och, å andra sidan, samtyckte till upphävande, på sätt i lagförslaget avsågs, av däri angivna äldre bestämmelser av kyrkolags natur. Genom omförmälda skrivelse anmodades kyrkomötet att samtidigt avgiva yttrande beträffande vissa vid ärendets föredragning i statsrådet samma dag närmare angivna grunder för nyorganisationen av kyrkomusikertjänsterna samt över ett vid skrivelsen fogat förslag till lag om kungörande i kyrka vid förfall för präst. I skrivelse den 6 december 1946, nr 27, anmälde kyrkomötet i anledning härav, att kyrkomötet jämlikt § 87 mom. 2 regeringsformen för sin del godkänt 1 § i det vid Kungl. Maj:ts omförmälda skrivelse fogade förslaget till lag om kyrkomusiker ävensom däri angiven tidpunkt för nämnda lagrums ikraftträdande och samtyckt till upphävande, på sätt i samma lagförslag sades, av däri angivna bestämmelser av kyrkolags natur. Såsom yttrande beträffande grunderna i övrigt för den avsedda nyorganisationen av kyrkomusikertjänsterna återopade kyrkomötet vad dess första särskilda utskott härutinnan anfört i sitt i ärendet avgivna betänkande, nr 1.

I proposition den 18 april 1947 (nr 233) föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att antaga de omförmälda två lagförslagen. Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts hemställan (riksd. skr. 1947 nr 323).

Med stöd av kyrkomötets och riksdagens beslut utfärdade Kungl. Maj:t den 27 juni 1947 dels lag om kyrkomusiker, dels ock lag om kungörande i kyrka vid förfall för präst (SFS 1947 nr 275 och 276), vilka trädde i kraft den 1 juli 1947.

Med de i kyrkomusikerlagen upptagna grundläggande stadgandena hade man nått fram till en lösning — så att säga i princip — av kyrkomusikerfrågan. Såsom jag framhöll i mitt anförande till statsrådsprotokollet för den 18 april 1947 är innebörden av den ifrågavarande lagen huvudsakligen den, att de särskilda, till den antikverade klockarinstitutionen hänförliga befattningarna skola ersättas med en enda tjänst, kyrkomusikertjänst, att de blivande innehavarna av denna nya tjänst skola såsom de hittillsvarande motsvarande befattningshavarna vara kommunalavlönade, samt att avlöningskostnaderna härvid skola bestridas i nära överensstämmelse med vad för närvarande gäller beträffande avlöningen till församlingsprästerskapet.

Nästa steg i ärendet togs genom att Kungl. Maj:t uppdrog åt 1941 års *lärarlönesakkunniga* att överarbeta KMU:s förslag i kyrkomusikerfrågan. Dessa sakkunniga avgåvo den 1 mars 1949 betänkande (stencilerat) med förslag till kyrkomusikerstadga samt till grundläggande avlöningsbestämmelser för kyrkomusiker. På grundval av detta betänkande avlät Kungl. Maj:t den 1 april 1949 proposition (nr 199) till riksdagen med förslag till nya grunder för kyrkomusikerorganisationen m. m. Förslaget avsåg dels organisationsfrågor i egentlig mening, såsom frågor om indelningen i kyrkomusikerdistrikt, om de olika tjänstetyper som skola förekomma och om kyrkomusikernas tjänstställiganden, dels ock frågan om kyrkomusikernas

löneställning. I sistnämnda hänseende innefattade förslaget endast principerna för en lönereglering. Vid propositionen var såsom bilaga fogad ett av 1941 års lärarlönesakkunniga uppgjort förslag till kyrkomusikerstadga.

I mitt yttrande till statsrådsprotokollet för sistnämnda dag redogjorde jag för huru kyrkomusikerfrågan sammankopplats med frågan om löneroglering för övningslärarna och för de övriga omständigheter, som föranlett att förslag i kyrkomusikerfrågan ansetts böra föreläggas riksdagen successivt. Jag torde nu få hänvisa till denna redogörelse.

Sedan första lagutskottet över propositionen avgivit utlåtande, nr 39, och därvid hemställt om vissa jämkningar i de av Kungl. Maj:t föreslagna grunderna, godkände riksdagen utskottets förslag (riksd. skr. 1949 nr 327).

De beslutade nya grunderna.

Innebörden av de utav riksdagen antagna nya grunderna för kyrkomusikernas anställningsförhållanden kan i största korthet sammanfattas sålunda.

Distriktsindelning. Enligt 1 § lagen om kyrkomusiker skall för kyrkomusikens uppehållande finnas anställd kyrkomusiker för varje territoriell församling. Rikets stift skola nu enligt principbeslutet indelas i kyrkomusikerdistrikt, och som regel skall därvid varje territoriell församling bilda ett distrikt.

Tjänstetyper. Tjänstebenämningar. Anställningsformer. Två huvudtyper av tjänster skola komma till användning, organisttjänst och kantorstjänst. Organisttjänsten, som i allmänhet endast skall förekomma i distrikt med högre invånarantal än 5 000, skall vara en självständig tjänst, med vilken dock må förbindas skyldighet till fyllnadstjänstgöring som musiklärare vid vissa läroanstalter. I varje distrikt omfattande stiftsstats domkyrkoförsamling skall finnas en organisttjänst, benämnd domkyrkoorganisttjänst, med vilken särskilda åligganden skola vara förbundna. Kantorstjänsten, som i regel skall förekomma i distrikt med ett invånarantal av högst 5 000, skall städse innebära en förening av kyrkomusikalisk tjänst och folk- eller småskollärartjänst. Dispens skall dock kunna givas för inrättande av organisttjänst i distrikt med ett invånarantal av 5 000 eller lägre och för inrättande av kantorstjänst i distrikt med högre invånarantal än 5 000. I distrikt, där arbetsuppgifterna så kräva, skall efter medgivande av Kungl. Maj:t vid sidan av tjänst såsom organist eller kantor kunna inrättas en eller flera biträdande kyrkomusikertjänster. I distrikt, där på grund av den ringa omfattningen av de kyrkomusikaliska tjänsteuppgifterna och skolorganisatoriska skäl varken organist- eller kantorstjänst kan inrättas, skall anställas kyrkomusiker med lägre kompetensfordringar, i propositionen betecknad orgelspelare. Kyrkomusikerdistrikt skall äga att för särskilda kyrkomusikaliska tjänsteuppgifter anställa annan kyrkomusiker än de nu nämnda (församlingsmusiker). Sådan kyrkomusiker skall icke omfattas av den allmänna regleringen och kyrkomusikerstadgan sålunda icke äga tillämpning å honom.

Domkyrkoorganisttjänst skall alltid vara ordinarie. Annan organisttjänst skall vara ordinarie eller extra ordinarie. För att ordinarie tjänst skall få inrättas skall fordras, att tjänstgöringsskyldigheten motsvarar minst 30

veckotimmar. Uppgår tjänstgöringen till ett mindre antal timmar per vecka, må extra ordinarie tjänst inrättas, under förutsättning att tjänstgöringsskyldigheten dock minst motsvarar 15 veckotimmar.

Kantorstjänst skall alltid vara ordinarie.

Biträdande kyrkomusiker skall inneha extra ordinarie tjänst eller arvodsbefattning. Anställningsformen skall bestämmas av Kungl. Maj:t i samband med att medgivande lämnas till tjänstens inrättande.

Orgelspelare — som icke skall inneha någon tjänst i vanlig bemärkelse — skall alltid avlönas med arvode.

Fastställandet av distriktsindelning m. m. Såsom regel skola domkapitlen fastställa distriktsindelning, tjänstetyp och anställningsform. I vissa undantagsfall skola dessa frågor dock underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Tillsyn. Det allmänna inseedet över den kyrkomusikaliska verksamheten i stiftet skall utövas av domkapitlet, medan den närmare tillsynen över denna verksamhet inom varje församling skall tillkomma kyrkorådet och kyrkoherden.

Tjänstställiganden. Organists, kantors och orgelspelares kyrkomusikaliska tjänstställiganden skola regleras i kyrkomusikerstadgan; för biträdande kyrkomusiker skola de framgå av den för varje sådan tjänst gällande instruktionen. Domkyrkoorganist skall härjämte alltid ha vissa särskilda arbetsuppgifter såsom musiksakkunnig i domkapitlet. I organisttjänst må, såsom nyss berörts, kunna ingå fyllnadstjänstgöring som musiklärare vid läroanstalt; förslaget härom innebär den sammankoppling av kyrkomusikerfrågan med övningslärarfrågan, som omförmälts i det föregående. Härjämte skall organist vara skyldig att i viss omfattning meddela fri musikundervisning. Såväl denna lärartjänstgöring som den fria musikundervisningen skall ha betydelse för möjligheten att inrätta ordinarie och extra ordinarie organisttjänster och sålunda verka pensionsgrundande.

Fastställande av tjänsteuppgifternas omfattning. För bedömning av om en organisttjänst skall kunna inrättas såsom ordinarie eller extra ordinarie, för beräkning av det antal veckotimmar fyllnadstjänstgöring, som skall kunna uttagas av en organist, och för beräkning av lönen vid alla kyrkomusikertjänster skall domkapitlet efter vissa normer göra en uppskattning i timal av omfattningen av de kyrkomusikaliska tjänstställigandena.

Behörighetsvillkor. Såsom speciella villkor för behörighet till organist-, kantors- och biträdande kyrkomusikertjänst skola gälla vissa avlagda examina.

Tillsättning. Organist och extra ordinarie biträdande kyrkomusiker skall tillsättas av kyrkorådet genom val, sedan domkapitlet upprättat förslag. Kantor skall väljas av en särskild nämnd utsedd till hälften av kyrkorådet och till hälften av skolstyrelsen; tillsättningen skall i övrigt med vissa avvikelser ske i samma ordning som tillsättning av folk- eller småskollärarytjänst. Orgelspelare skall tillsättas av kyrkorådet.

Löneställning. Beträffande kyrkomusikernas löneställning innebär 1949 års principbeslut i huvudsak följande.

Den beslutade löneställningen för organister framgår av följande uppställning:

	Lönegrad
Domkyrkoorganist	Ca 26
Annan ordinarie organist	Ca 24
Extra ordinarie organist	Ce 24

	Lönegrad
Extra organist	
med högre organistexamen, högre kantorsexamen och musiklärarexamen	Cg 21
med minst en av nämnda examina	Cg 19
med organist- och kantorsexamen	Cg 16

Ordinarie eller extra ordinarie organist, som anställs oaktat han ej har full kompetens i avseende å avlagda examina, skall placeras i lägre lönegrad än vad som framgår av uppställningen.

För extra ordinarie biträdande kyrkomusikertjänst blir löneställningen följande:

lönegrad Ce 24, därest för innehav av tjänsten kräves högre organistexamen, högre kantorsexamen och musikhögre lärarexamen,

lönegrad Ce 21, därest för innehav av tjänsten kräves minst en av nämnda examina,

lönegrad Ce 18, därest för innehav av tjänsten kräves organist- och kantorsexamen.

Kantorstilläggen skola utformas efter samma grunder som timarvoden enligt kungörelsen den 5 september 1947 (nr 680) angående timarvoden till vissa lärare vid civila och militära skolor. Därvid fastställas kantorstilläggen till timarvode per veckotimme efter TC 20, d. v. s. 1/30 av årslönen i 20 löneklassen. Därest några kantorer skulle få en tjänstgöring av blott 1 eller 2 timmar per vecka, skall ersättning likväl utgå för 3 veckotimmar. Beloppen av de beslutade kantorstilläggen, inberäknat 12 procent förhöjning, framgå av en uti propositionen 1949: 199 (sid. 29) intagen uppställning.

Beträffande orgelspelarna föreslogs i Kungl. Maj:ts proposition, att till dem skulle utgå arvoden efter samma grunder som till kantorerna, ehuru lägre. De, som avlagt organist- och kantorsexamen, föreslogos sålunda få arvode TC 16 och de övriga TC 10. Första lagutskottet, som godtog förslaget beträffande de oexaminerade orgelspelarna, ifrågasatte uti sitt av riksdagen godkända utlåtande, huruvida icke de examinerades likställighet med kantorerna i fråga om kompetenskrav och tjänsteuppgifter borde föranleda en jämkning uppåt — förslagsvis till TC 18 — av dessa orgelspelares löneställning.

Kyrkomusikerdistriktens rättsliga karaktär.

I mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 1 april 1949 omnämnde jag, att kammarkollegiet framställt kritik mot de bestämmelser i 1941 års lärarlönesakkunnigas förslag till kyrkomusikerstadga, varigenom vissa rättigheter och skyldigheter anknutits till kyrkomusikerdistrikten. Kollegiet framhöll sålunda:

Såvitt framginge av KMU:s betänkanden hade meningen ej varit att göra kyrkomusikerdistriktet till någon slags specialkommun eller förvaltningsenhet med eget organ och egen ekonomi, utan rättssubjektet i kyrkomusikerdistriktet skulle vara församlingen, eventuellt två eller flera församlingar, därest dessa inginge i ett och samma kyrkomusikerdistrikt av den anledningen att de bildade kyrklig samfällighet eller eljest enligt 40 § församlingsstyrelselagen hade gemensamt kyrkoråd för vården om de kyrkomusikaliska angelägenheterna. Under sådant förhållande borde enligt kol-

legiets mening kyrkomusikerdistriktet ej i stadgan framställas såsom beslutande eller såsom bärare av skyldigheter, lika litet som man borde tala om medlem av kyrkomusikerdistriktet. Man borde i stället hänföra dylika stadganden till församlingen.

Den av kammarkollegiet väckta frågan syntes mig väl icke hindra ett godkännande redan då i princip av förslaget om en allmän indelning av riket i kyrkomusikerdistrikt. Jag underströk emellertid, att den fråga, varpå kollegiet här riktat uppmärksamheten, borde under det fortsatta författningsarbetet närmare övervägas.

Föredraganden.

Det har vid den å Kungl. Maj:t ankommande slutliga översynen av kyrkomusikerstadgan visat sig nödvändigt att beträffande kyrkomusikerdistriktens rättsliga karaktär i det väsentliga återknyta till KMU:s ursprungliga förslag, vars innebörd riktigt angivits av kammarkollegiet.

II. Ytterligare erforderlig författningsreglering.

Såsom jag förut nämnt kommer den huvudsakliga detaljregleringen i organisatoriskt hänseende att upptagas i en *kyrkomusikerstadga*, som enligt de av riksdagen för reformen godkända grunderna utfärdas av Kungl. Maj:t.

Frågan om avlönings- och pensionsbestämmelser för kyrkomusiker anmäles denna dag i särskild proposition.

För finansieringen av de med kyrkomusikerorganisationen förbundna kostnaderna — vilken som förut nämnts skall ske i huvudsaklig överensstämmelse med gällande bestämmelser för finansieringen av kostnaderna på prästlöneområdet — tarvas ändringar i kyrkofondslagen. Den nya organisationen förutsätter vidare vissa smärre ändringar i ett antal ytterligare författningar, vilka tillkommit under medverkan av riksdagen. KMU har sålunda framlagt förslag till

1) lag angående ändring i vissa delar av *lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond*;

2) lag angående ändring i vissa delar av *lagen den 6 juni 1930 (nr 259) om församlingsstyrelse*;

3) lag angående ändring i vissa delar av *lagen den 6 juni 1930 (nr 260) om församlingsstyrelse i Stockholm*;

4) lag angående ändring i *lagen den 6 juni 1930 (nr 261) om införande av lagen om församlingsstyrelse m. m.*; samt

5) lag om ändring i *lagen den 16 oktober 1908 (nr 110, s. 1) angående lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet till svenska kyrkan samt hennes prästerskap och betjäning*.

Dessa förslag ha sedermera överarbetats i ecklesiastikdepartementet, i samband varmed upprättats förslag till

6) lag angående ändrad lydelse av 5 § lagen den 6 juni 1930 (nr 262) om skolstyrelse i vissa kommuner.

Slutligen må nämnas, att den nya ordningen för finansieringen av kyrkomusikerkostnaderna torde komma att nödvändiggöra mer eller mindre omfattande detaljändringar i vissa författningar av administrativ natur såsom ecklesiastika medelsförvaltningsreglementet.

III. Ändringarna i kyrkofondslagen.

1. Allmänna utgångspunkter.

Enligt 2 § 2 mom. kyrkomusikerlagen skola kostnaderna för kyrkomusikernas verksamhet gäldas, i den mån de icke skola enligt vad särskilt stadgas utgöras annorledes, av pastorat och församling, vardera i den utsträckning Konungen efter av riksdagen godkända grunder bestämmer. Härutöver innehåller såsom förut nämnts kyrkomusikerlagen vissa stadganden, vilka vila på den förutsättningen, att *pastoratens* kostnader skola finansieras i nära överensstämmelse med gällande system för gäldande av de med prästlöneväsendet förbundna kostnaderna.

Detta system innebär i huvudsak, att församlingsprästernas löner i princip betalas av respektive pastorat medelst avkastningen av lokala avlöningstillgångar och medel, som erhållas genom kyrkligt-kommunal beskattning (församlingsavgifter), men att ekonomiskt svagare pastorat i skatteutjämnande syfte erhålla tillskott ur kyrkofonden, som i sin tur erhåller medel härtill främst genom den allmänna kyrkoavgiften. För den närmare innebörden av detta i sina detaljer invecklade system lämnades en utförlig redogörelse i Kungl. Maj:ts proposition den 1 april 1949, nr 204, angående nya grunder för avlöningen av präster m. m., till vilken redogörelse här torde få hänvisas. Erinras må dock att den allmänna kyrkoavgiften genom bestämmelse i lagen om kyrkofond är maximerad till 15 öre samt församlingsavgifterna för prästlöneändamål till 20 öre per skatte-krona.

Den allmänna kyrkoavgiften har för de senare åren bestämts till följande öretal per skatte-krona:

för år 1942	15
» » 1943	15
» » 1944	12
» » 1945	10
» » 1946	10
» » 1947	10
» » 1948	10
» » 1949	10

Genom kungörelse den 31 augusti 1949 (nr 478) förordnades — i anslutning till skeende omläggning av avräkningsförfarandet mellan pastoraten och kyrkofonden — att den allmänna kyrkoavgiften skulle beräknas till 9 öre vid de avräkningar, som skulle ske på hösten samma år.

De av KMU föreslagna reglerna för *kostnadsfördelningen mellan pastorat och församling* voro intagna i utredningens förslag till kyrkomusikerstadga och anknöto givetvis till den av utredningen föreslagna tjänsteorganisationen. Enligt dessa kostnadsbestämmelser skulle den övervägande delen av kostnaderna för kyrkomusikernas verksamhet — fränsett de med deras skoltjänstgöring förbundna kostnaderna — gäldas av pastoraten, medan endast vissa mindre kostnadsposter pålades vederbörande församling. Här- om anförde KMU huvudsakligen följande.

Då enligt KMU:s förslag församlingen eller en gemensamhet av församlingar skall, såvitt på de kyrkliga kommunerna ankommer, få avgörande i alla andra till kyrkomusikernas verksamhet hörande angelägenheter än själva avlöningsbesväret, synes det mest följdriktigt, att församlingen (församlingarna) övertager ansvaret för de mera speciella kostnader, som med denna verksamhet kunna bli förbundna. KMU syftar här närmast på de särskilda utgifterna för den »fria» musikundervisningen, vartill ock böra läggas motsvarande utgifter för körverksamheten i församlingen. Kostnaderna av ifrågavarande slag för kyrkomusikerbefattningar, vid vilka befattningshavaren tillika är folkskollärare, respektive småskollärrinna, böra härvid uppenbarligen även övertagas av vederbörande församling.

Till sådana speciella kostnader, som sålunda skulle komma att överflyttas på den enskilda församlingen, torde dock även böra hänföras de undantagsvis ifrågakommande kostnaderna för tillhandahållande åt självständig kyrkomusiker av tjänstebostad och vad därmed sammanhör. Dessa sistnämnda kostnader kunna måhända från viss synpunkt anses närmast sammanhöra med avlöningsbesväret. Men som upplåtandet av tjänstebostaden skall ske mot hyra och sålunda icke för befattningshavaren innebär någon direkt löneförmån, synes det mera egentligt att räkna utgifterna härför såsom föranledda av anställningsförhållandena i övrigt å stationeringsorten. Härtill kommer, att ett uppdragande åt pastoratet av bestyret med och ansvaret för tjänstebostads tillhandahållande, då församlingen ensam skall ha att ombesörja de lokalt-organisatoriska tjänsteangelägenheterna i övrigt, torde komma att draga med sig ganska invecklade och för församlingarna kanske svårförståeliga transaktioner, där dessa redan nu anskaffat och inneha för ändamålet lämplig bostad. KMU anser fördenskull, att även dessa kostnader helt böra påvila vederbörande församling.

Tillika föreslog KMU, att vederbörande församling skulle svara dels för kostnaderna för de i KMU:s organisationsförslag ingående »jordfästningsmusikerna», dels för kostnaderna för vissa reseersättningar.

Enligt KMU:s förslag skall, när organist fullgör fyllnadstjänstgöring såsom övningslärare i musik, vederbörande läroanstalt ha att till avlöningen bidra med belopp, som enligt avlöningsreglemente för övningslärare skulle ha utgått för denna lärartjänstgöring. Till stöd för förslaget i denna del anförde utredningen huvudsakligen:

Eftersom det kan förväntas, att musikleärbefattningarna vid de läroanstalter, där kyrkomusikern skall ha att fullgöra här avsedd fyllnadstjänstgöring, komma att vara lägre lönereglerade än nu ifrågavarande kyrkomu-

sikerbefattningar, uppstår det problemet, huruvida det kan vara skäligt att låta läroanstalterna i fråga bestrida hela den på fyllnadstjänstgöringen belöpande, för deras del sålunda förhöjda avlöningen. KMU har funnit starka skäl tala häremot, särskilt som en sådan förpliktelse skulle kunna medföra, att skolorna i gemen — i eget naturligt intresse — sökte undgå, så långt sig göra läte, att få kyrkomusiker anvisad för sin musikundervisning.

Den del av extra ordinarie befattningshavares fyllnadslön, liksom den del av ordinaries på dennes fyllnadstjänstgöring belöpande årslön, som pastoratet komme att få utgiva utöver vad som härför ersättes pastoratet av vederbörande läroanstalt, torde pastoratet skäligen böra gottgöras direkt av kyrkofonden. Denna utgift måste nämligen anses representera en av själva tjänstregleringen betingad kostnad och närmast motsvara en organisatorisk fördel, som kommer kyrkoväsendet i dess helhet till godo. Kostnaden synes närmast kunna betraktas såsom det vederlag, som för kyrkomusikerväsendet måste erläggas för förmånen att i de särskilda fallen kunna tillförsäkra dithörande befattningshavare en förbättrad utkomst.

En bärande punkt i KMU:s förslag till lösning av kyrkomusikerfrågan har varit den, att mellan pastoraten såsom de huvudsakliga löngivarna åt kyrkomusikerna skall ordnas en *skatteutjämning genom kyrkofonden* helt analog med den, som nu förekommer mellan pastoraten såsom löngivare åt församlingsprästerna. Förslaget i denna del är, såsom jag redan tidigare understrukit, numera av statsmakterna godkänt. Här aktualiseras emellertid vissa mera speciella problem.

För regleringen av det avräkningsförfarande, som komme att erfordras för bestämmandet av vederbörande pastorat för kyrkomusikerlönekostnadernas bestridande tillkommande skatteutjämningsbidrag (tillskott) från kyrkofonden, har KMU föreslagit, att sådan avräkning skall ske enhetligt och gemensamt med avräkningen beträffande prästlönekostnaderna. Kyrkomusiker- och prästlönekostnaderna skola alltså för varje pastorat i avräkningshänseende sammanslös. På samma sätt skall enligt förslaget den pastoraten åliggande redovisningen för överskott å avkastningen av därvarande lönetillgångar grundas på pastoratets sammanräknade kyrkomusiker- och prästlönetillgångar. Till stöd för dessa förslag anförde KMU huvudsakligen följande.

Följer man det på prästlöneområdet tillämpade förfarandet vid utformningen av de speciella skatteutjämningsbestämmelserna med avseende å kostnaderna för kyrkomusikernas verksamhet, skulle alltså jämväl dessa senare kostnader, sådana de härförut angivits, komma att i första hand bestridas med för pastoratet härför tillgängliga avlöningsmedel (boställsräntor etc.). Där sådana medel överhuvudtaget ej finnas eller om de icke förslå till täckande av kostnaderna i fråga, skulle pastoratet hava att för ändamålet uttaxera särskilda avgifter; och där dessa avgifter överstege en viss högsta uttaxering för skattekrona inom pastoratet, skulle pastoratet alltså bliva berättigat att från kyrkofonden erhålla ett mot det överskjutande beloppet svarande tillskott. Den avräkning, som härför skulle bliva erforderlig, skulle emellertid, därest den gjordes fristående, komma att innebära ett — till synes onödigt — dubbelarbete för de medelsförvaltande

kommunala organen och myndigheterna. Det måste därför framstå såsom synnerligen önskvärdt, att avräkningarna med avseende å kyrkomusiker- och prästlönekostnaderna sammanslås. Några ekonomiska nackdelar av ett dylikt förfarande — i varje fall icke av någon väsentlig betydelse — torde icke kunna påvisas uppkomma, vare sig för pastoraten eller för kyrkofonden. Den utdebitering av såväl allmän kyrkoavgift som församlingsavgifter, vari de sammanslagna avräkningarna skulle resultera, skulle komma att belasta samma samhällsmedlemmar och i det alldeles övervägande antalet fall också till ett sammanlagt lika belopp, som om avräkningarna utfördes fristående för de två olika ändamålen. Uppkommande *överskottsmedel* av prästlönetillgångar likasåväl som av kyrkomusikertillgångar skola ju ock, i den mån de bliva hos pastoraten behållna, användas för något deras kyrkliga ändamål. Det kan fördenskill näppeligen sägas innebära någon oegentlighet att sådana medel, som vid en fristående avräkning kunde uppkomma, nu i stället omedelbart disponeras för täckande av pastoratets kostnader för det sidoordnade ändamålet, prästernas respektive kyrkomusikernas verksamhet. Regleras skatteutjämningen, såsom KMU anser sig böra förorda, på här angivet sätt, d. v. s. genom ett enhetligt avräkningsförfarande för prästlönekostnaderna och kostnaderna för kyrkomusikernas verksamhet, följer härav ock, att *överskottsredovisning* för hithörande medel, där sådan redovisning förekommer, skall av pastorat avgivas för båda verksamhetsområdena gemensamt.

I sitt principbetänkande anförde KMU vidare:

I överensstämmelse med vad här förordats, blir det då också nödvändigt, att de öretal, varefter allmän kyrkoavgift och församlingsavgifter skola uttaxeras, bestämmas vardera till ett gemensamt belopp för båda utgiftsändamålen. Att härvid den nu för *församlingsavgifterna* för prästlöneändamål angivna högsta utdebiteringskvoten måste höjas, synes vara tydligt. De nuvarande kostnaderna för kyrkomusikernas verksamhet (enligt den för år 1943 tillgängliga statistiken) ha i 36 procent av församlingarna påkallat en utdebitering under 10 öre per skattekrone; häribland förekommer det absoluta flertalet av stadsförsamlingarna. I genomsnitt uppgår dock uttaxeringsbehovet för här ifrågasvarande ändamål för närvarande blott till 5.17 öre per skattekrone för landets samtliga församlingar utom de icke-territoriella (för städerna 3.24 öre och enbart för landsförsamlingarna 8.23 öre). Med beaktande av dessa utdebiteringssiffror samt med hänsynstagande såväl till de genom nyorganisationsförslaget föranledda ökade kostnaderna som till den skatteutjämnande effekten genom församlingarnas sammanförande till bärkraftigare enheter (pastoraten) har KMU funnit högst antagligt, att en maximikutdebitering av 30 öre, eller alltså en förhöjning av det nuvarande för prästlönekostnaderna enbart bestämda högsta öretalet med 10 öre, skulle visa sig i det hela väl tillgodose det aktuella behovet.

I sitt slutbetänkande återkom KMU till frågan om vilken höjning av maximum för församlingsavgifter enligt kyrkofondslagen som syntes bliva erforderlig:

Av Växjö stifts organist- och kantorsförening har ifrågasatts, att maximum för församlingsavgifterna skulle sättas lägre än 30 öre per skattekrone. Ett stöd härför har föreningen ansett sig finna i vissa av densamma företagna undersökningar rörande skatteunderlag m. m. i pastoraten inom Krono-

bergs län. Såsom KMU redan i det föregående erinrat om ha numera särskilda sakkunniga tillkallats för att verkställa en allmän revision av den gällande lagstiftningen angående prästerskapets avlöning. Det kan med säkerhet antagas, att nämnda sakkunniga under sitt kommande, förmodligen tidskrävande utredningsarbete få anledning att — i ett vidare sammanhang — taga ställning jämväl till skatteutjämningsregleringen på det kyrkliga området. Den jämkning i de ännu gällande reglerna härutinnan, som nu påkallas för kyrkomusikerfrågans lösning, lär endast kunna få en mera provisorisk karaktär. KMU har redan med hänsyn härtill icke funnit sig ha skäl att nu frånga sitt tidigare förslag om församlingsavgifternas maximering till 30 öre per skattekrona.

KMU har slutligen i detta sammanhang föreslagit, att den nuvarande lagbestämda relationen mellan öretalet för allmänna kyrkoavgiften och öretalet för församlingsavgifterna — det senare två gånger det förra — skall bibehållas.

KMU har vidare framfört förslag till ändringar på ett par ytterligare rätt betydelsefulla punkter i kyrkofondslagen, vilka ändringar dock icke ha ett omedelbart eller tvingande samband med kyrkomusikerreformen. Det ena av dessa förslag avser borttagande i nämnda lag (5 §) av bestämmelsen om maximeringen — till 15 öre per skattekrona — av den allmänna kyrkoavgiften. Det andra ändringsförslaget avser ett tillägg till regleringen i berörda lag (8 §) i syfte att på ett verksammare sätt än hittills kunnat ske säkerställa kyrkofondens kapitalbehållning.

Vad angår ändringsförslaget berörande 5 § kan utredningens ingående argumentering sammanfattas sålunda:

Maximiregeln tillkom under riksdagsbehandlingen av 1932 års ecklesiastika lagstiftning, och fixeringen av maximum kom därvid att ske på de lösaste grunder. Långt ifrån att främja sparsamhet på det kyrkliga området har genom regeln framkallats det grundlösa betraktelsesättet, att de utgifter, som kunna täckas medelst uttagande av allmän kyrkoavgift intill gränsen 15 öre per skattekrona, skulle kunna från sparsamhetssynpunkt bedömas med mindre stränghet än utgiftsanspråk, som anmälde sig efter det denna skattesiffra uppnåtts. I likhet med 1927 års prästlönerregleringssakkunniga, som voro de första förslagsställarna till denna egenartade pålaga, är KMU av den meningen, att en långt effektivare kontroll från riksdagens sida över utgifterna på det kyrkliga området kan och bör ernås genom att Kungl. Maj:t årligen delgiver riksdagen en detaljerad redogörelse för den kyrkliga organisationens omfattning och kostnaderna för densamma. — Slutligen kunde anföras, att i händelse av en kraftigare stegring av prästlöneutgifterna under år, då den allmänna kyrkoavgiften utginge med maximum eller ett öretal i närheten därav, en lagändring in casu — såframt man icke ville tillgripa fondens kapital — måste företagas, varigenom maximum förskötes uppåt, utan att man därvid skulle ha möjlighet att på några rationella grunder fixera den nya maximiskattesatsens läge.

I fråga om här avsedda tillägg till 8 § anförde KMU huvudsakligen:

Riksdagen uttalade år 1932, att därest skatteunderlaget förminskades så, att en utdebitering av 15 öre för skattekrona icke försloge, finge man taga

fondens kapital i anspråk. — Detta uttalande erbjöde vissa tolkningssvårigheter. Förmodligen hade utskottet härvid i tankarna endast tillfälliga ingrepp i kapitalbehållningen och med belopp av mindre storleksordning. Man hade nämligen att beakta, att enligt kyrkofondslagens hithörande bestämmelser möjlighet icke föreläge att genom en »merutdebitering» under ett efterföljande år åter bringa kapitalbehållningen upp till dess förutvarande nivå. Skulle dylika åderlätningar fortsätta under en längre följd av år, skulle fördenskull fonden kunna tänkas till slut bliva helt förtärd.

Yttranden.

KMU:s förslag till fördelning mellan pastorat och församling av kostnaderna för kyrkomusikernas verksamhet lämnades från remissinstansernas sida i stort sett utan erinran.

Förslaget om särskilt bidrag ur kyrkofonden till pastorat, som för avlöningen till kyrkomusiker för av denne bestridd fyllnadstjänstgöring vid läroanstalt haft att utgiva högre belopp än vad läroanstalten skolat härför tillskjuta, har föranlett vissa uttalanden.

Statskontoret ansåg sålunda motiven härför knappast vara bärande. Enligt ämbetsverkets mening syntes ifrågavarande kostnad bära kvarbliva å pastoratet, som i första hand torde draga ekonomisk fördel av kyrkomusikernas möjlighet till fyllnadstjänstgöring som musklärare.

Kyrkomötet fann den föreslagna anordningen väl innebära en nödfallsutväg men ansåg sig av hänsyn till det organisatoriska sammanhanget mellan denna del och kostnaderna i övrigt för kyrkomusikernas avlöning icke bära motsätta sig förslaget på denna punkt.

I ett flertal remissyttranden har berörts KMU:s förslag, att prästlönekostnaderna och pastoratens kostnader för kyrkomusikernas verksamhet skola — liksom pastoratens inkomster av prästlöne- och kyrkomusikerlönetillgångar — vid skatteutjämningen genom kyrkofonden sammanföras i ett gemensamt avräknings- och redovisningsförfarande. Några myndigheter ha därvid också berört förslaget om höjning till 30 öre per skattekrona av maximum för församlingsavgifterna.

Den gemensamma avräkningen avstyrktes av *åtskilliga domkapitel* och *vissa stiftsnämnder*, vilka därvid i huvudsak framförde samma synpunkter, som kom till uttryck i följande av kyrkomötet godkända utskottsuttalande:

Utskottet anser sig icke heller kunna biträda kyrkomusikerutredningens förslag om ett sammanförande av prästlönekostnaderna och pastoratens kostnader för kyrkomusikernas verksamhet i ett *gemensamt avräknings- och redovisningsförfarande*. Det synes nämligen icke principiellt riktigt, att de egentliga prästlönetillgångarna tagas i anspråk jämväl för bestridande av kyrkomusikernas verksamhet. Utskottet vill också i detta sammanhang framhålla, att såväl *kyrkomusikerutredningens* som *föredragande statsrådets* utgångspunkt varit, att de medel, som skola tillskjutas från kyrkofonden för kyrkomusikernas verksamhet, skola anskaffas enbart genom den allmänna kyrkoavgiften. Det är vidare tydligen önskvärt, att prästlönekostnaderna och kostnaderna för kyrkomusikerna kunna angivas var

för sig. Några tekniska svårigheter för anordnande av särskilda avräknings- och redovisningssystem synas knappast behöva förekomma. En förutsättning härför är givetvis, att i de årliga besluten rörande fastställande av det öretal per skattekrone för församlingsavgifterna, som skall läggas till grund för pastoratens rätt till tillskott, särskilda öretal angivas beträffande präst-lönekostnaderna och kostnaderna för kyrkomusikerna.

Statskontoret, som ställde sig synnerligen tveksamt till lämpligheten över huvud taget av att finansiera kyrkomusikerverksamheten medelst skatteutjämnning över kyrkofonden, åberopade till stöd för sin ståndpunkt bland annat, att en dylik anordning måste avsevärt komplicera det avräkningsförfarande, som tillämpades på detta område. *Kammarkollegiet* fann däremot, att några betänkligheter knappast behövde möta mot den av **KMU** förordade sammanslagningen av avlöningstillgångarna resp -kostnaderna. Även *stiftsnämnderna i Uppsala, Linköping och Västerås* tillstyrkte den gemensamma avräkningen. *Stiftsnämnden i Lund* lämnade beträffande detta problem och frågorna om maxima för församlingsavgifterna och den allmänna kyrkoavgiften följande sammanfattande omdöme:

Sammanförandet av prästerskapets och i klockarboställslagen angivna avlöningstillgångar, gemensam avräkningslängd mellan kyrkofonden och pastoraten rörande lönetillskott för prästernas och kyrkomusikernas avlöande, borttagandet av maximibeloppet för allmänna kyrkoavgiften och höjandet av maximibeloppet för församlingsavgifter till 30 öre per skattekrone giva den nya kyrkomusikerorganisationen med hänsyn till förhållandena ett så enkelt finansieringssystem, som det överhuvudtaget är möjligt att komma fram till. Stiftsnämnden hyser icke några betänkligheter gentemot de rättsliga synpunkter, de sakkunniga till stöd för sin mening lagt å dessa problem. Då härtill kommer, att skatteutjämningsfrågan fått en tilltalande lösning i förslagen, är det stiftsnämndens mening, att finansieringssystemet utformats på ett lyckligt och ändamålsenligt sätt.

Förslaget att borttaga bestämmelsen om maximeringen av den allmänna kyrkoavgiften berördes — förutom av stiftsnämnden i Lund — av ett flertal remissmyndigheter men avstyrktes av dessa rätt genomgående.

I motsats härtill föranledde förslaget att genom en bestämmelse i kyrkofondslagen ytterligare säkerställa kyrkofondens kapitalbehållning i allmänhet icke några uttalanden. Anmärkas må dock, att *kammarkollegiet* ansåg, att en regel med detta syfte borde motsvaras av en bestämmelse, som hindrade fonden att tillväxa.

Föredraganden.

Vad till en början angår fördelningen mellan pastorat och församling av kostnaderna för kyrkomusikernas verksamhet så synes intet vara att erinra mot själva den princip, som varit bestämmande för **KMU**:s förslag till reglering på denna punkt. De av 1949 års riksdag godkända grunderna för den nya kyrkomusikerorganisationen innefatta emellertid i ett flertal hänseen-

den rätt betydande avvikelser från KMU:s ursprungliga organisationsförslag. Och de sakkunnigförslag till avlönings- och pensionsbestämmelser för hithörande befattningshavare, som numera framlagts, innebära också — i såväl sakligt som tekniskt hänseende — avvikelser från de av KMU för mera än tre år sedan framlagda motsvarande förslagen. Det konkreta bestämmandet av de kostnadsposter, som skola påläggas pastoraten respektive församlingarna, måste följaktligen nu företagas från i viss utsträckning ändrade utgångspunkter. I anslutning till regleringen i det för 1949 års riksdag framlagda förslaget till *kyrkomusikerstadga* och i sakkunnigförslaget till *avlönings- och pensionsbestämmelser* för kyrkomusikerna synes den kostnadsfördelning mellan pastorat och församling, varom här är fråga, samt kostnadsfördelningen mellan de kyrkliga kommunerna och skolväsendet lämpligen kunna närmare bestämmas sålunda:

Å *pastoraten* torde böra ankomma att bestrida kostnaderna för organist och biträdande kyrkomusiker tillkommande lön, semester- och vikariatsersättningar, kallortstillägg och särskilda ersättningar, sjukvård samt begravningshjälp — i fråga om organist dock med avdrag för vad som, utom beträffande flyttningsersättning, sjukvård och begravningshjälp, belöper på av denne fullgjord fyllnadstjänstgöring. I fråga om kantor torde pastoratet böra svara för dels kantorstillägg och förekommande semesterersättning dels ock på den kyrkomusikaliska verksamheten belöpande rese- och traktamentsersättning; för flyttningsersättning, sjukvård och begravningshjälp synes *skoldistriktet* lämpligen böra bära det odelade ansvaret. Vidare lär pastoratet böra ansvara för organist, biträdande kyrkomusiker eller kantor tillkommande personligt lönetillägg. Kostnaden för orgelspelarnas enda avlöningsförmån — arvodet — lär likaledes böra åvila pastoratet. Slutligen torde pastoratet böra i förekommande fall stå för huvudmannavgift för pensionering av kyrkomusiker.

Å *församlingarna* torde böra ankomma kostnaderna för eventuell tjänstebostad åt organist, för notmaterial, för musikinstrument för den fria musikverksamheten, för uppvärmning, städning och belysning av lokaler, som erfordras för kyrkokörsverksamheten och för den fria musikundervisningen, samt för stämning och skötsel i övrigt av musikinstrument i den mån sådant påkallas av instrumentets användning vid den fria musikundervisningen.

Slutligen synes mig böra föreskrivas, att eljest uppkommande särskilda kostnader för kyrkomusikernas verksamhet, varom ej annorledes föreskrivits, skola bestridas av församlingarna.

Kungl. Maj:t torde böra bemyndigas att utfärda erforderliga bestämmelser om ifrågavarande kostnadsfördelning i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag här förordat.

Förslaget om rätt för pastorat att för avlöningen åt organist, som fullgör

fyllnadstjänstgöring såsom lärare i musik vid läroanstalt, under viss förutsättning erhålla *bidrag* ur kyrkofonden har jag funnit mig böra biträda.

De ytterligare frågor, för vilka jag i detta sammanhang närmare redogjort, beröra alla kyrkofonden i dess centrala uppgift såsom regulator i det specifikt kyrkliga skatteutjämningsystemet. Jag får då erinra om att riksdagen i december 1949 fattat beslut om en till grunden gående omläggning av de prästerliga avlöningsförhållandena. Denna i princip beslutade reform förutsätter en rätt ingripande revision av de bestämmelser — främst i kyrkofondslagen — som reglera kyrkofondens funktion i skatteutjämningsförfarandet. 1946 års prästlönekommitté är också för närvarande sysselsatt med utarbetande av konkreta förslag till de författningsändringar, som här komma att visa sig behövliga. Men berörda kommitté kan icke undgå att för utformningen av dessa sina förslag taga omedelbar hänsyn jämväl till den påverkan på den kyrkliga ekonomien, som den numera — ävenledes i princip — beslutade nya kyrkomusikerorganisationen vid dess förestående trädande i tillämpning kan beräknas få. Det ligger — med hänsyn till den sålunda genom omständigheternas makt framtvingna splittrade behandlingsordningen av de båda reformfrågorna — i sakens natur, att de ändringar i kyrkofondslagen, som nu påkallas för kyrkomusikerreformens ikraftträdande, måste få en starkt provisorisk karaktär och överhuvud snävt begränsas till de absolut nödvändiga. Det kan för övrigt förtjäna att framhållas, att icke ens prästlönekommitténs blivande förslag till reglering på ifrågavarande område kan förväntas få någon slutgiltig innebörd. Jag behöver här blott erinra om de av *ortsavdragskommittén* nyligen framlagda förslagen, vilka — om de genomföras — kunna komma att påverka grunderna för finansieringen av kostnaderna på det kyrkliga förvaltningsområdet. Och den för närvarande arbetande *dissenterskatteutredningen* bör — såsom man har anledning att hoppas — komma att klarlägga åtskilliga rättsförhållanden av omedelbar betydelse för fortsatta lagstiftningsåtgärder berörande den kyrkliga ekonomien.

Med hänsyn till vad jag här och tidigare anfört torde det till en början stå klart, att någon ställning i nu förevarande sammanhang icke lämpligen bör tagas vare sig till förslaget om borttagande av maximeringen av den allmänna kyrkoavgiften eller till förslaget om införande av en regel, som medgäve att av fonden under ett år liden kapitalförlust finge täckas genom överbalsnering under följande år.

Förslaget om *gemensam avräkning med kyrkofonden för kyrkomusiker- och prästlönekostnaderna* har under remissbehandlingen blivit föremål för delade meningar. Till stöd för förslaget har främst hänvisats till den stora lättnad, som det skulle innebära för de myndigheter, som verkställa avräkningarna, att icke behöva göra dubbla sådana, och till att separata avräkningar skulle nödvändiggöra, att särskild församlingsavgift uttoges för bestridande av kyrkomusikerkostnaderna. Från dem, som ställt sig kritiska

till förslaget, har särskilt framhållits, att *den gemensamma överskottsredovisningen* vore ägnad att inge principiella betänkligheter.

Under behandlingen i kyrkomötet av kyrkomusikerreformen ansåg jag mig kunna ställa i utsikt, att separat avräkning skulle anordnas, om så vid ytterligare undersökning befundes tekniskt kunna ske utan alltför stora svårigheter. Efter närmare övervägande av frågan har jag emellertid måst stanna för att föreslå, att avräkningen göres gemensam. I första hand har denna min slutliga ståndpunkt bestämts av de mycket påtagliga praktiska fördelarna hos ett sådant förfarande. Jag har här icke kunnat undgå att taga intryck av de farhågor, som från stiftsnämndshåll uttalats mot ett system med dubbla avräkningar. Men ytterligare ett skäl tillkommer. Den av mig nyss understrukna provisoriska karaktären av de ställningstaganden, som nu påkallas, måste i särskild grad avse valet av avräkningsmetod. Huru avräkningarna skola bäst ordnas efter prästlönereformens ikraftträdande blir beroende av bland annat den ordning, i vilken prästernas avlöning kommer att utbetalas. I den här föreliggande ovissa situationen synes det otvivelaktigt innebära minsta omgång att inkoppla pastoratens kyrkomusikerkostnader på det avräkningsförfarande, som redan består. Visar det sig sedermera att prästlönereformen gör det önskvärt att i avräkningshänseende åtskilja kyrkomusiker- och prästlönekostnaderna, står också möjligheten härtill öppen. Den av mig förordade gemensamma avräkningen innebär nämligen icke någon 'sammanblandning' av ett pastorats prästlöne- och kyrkomusikerlönstillgångar utan endast att avkastningen av tillgångarna under visst år gives en samfälld användning.

I visst samband med frågan om den gemensamma avräkningen står frågan om *höjning av det i kyrkofondslagen stadgade maximum för församlingsavgifterna*. Då KMU år 1946 framlade förslag om en sådan höjning — med 10 öre per skattekrona — var detta förslag, från de förutsättningar som då förelågo, knappast annat än följdriktigt. Vid behandlingen av kyrkomusikerreformen vid nämnda års kyrkomöte ansåg jag mig också kunna godtaga detta förslag, åtminstone — såsom jag uttryckte det — som en lösning tillsvidare. Vad jag åsyftade med denna förslagens provisoriekaraktär var givetvis det bedömandet, att prästlönekommittén, som vid den tiden just påbörjat sitt arbete, icke skulle kunna undgå att taga hit-hörande invecklade spörsmål till omprövning i deras gemensamma och allsidiga sammanhang. Då jag likväl förordade KMU:s förslag på denna punkt, var det under antagandet, att kyrkomusikerreformen skulle kunnat få sin slutliga lösning redan vid 1947 års riksdag medan prästlönereformen skulle bli en fråga på väsentligt längre sikt. Intervallen mellan lagstiftnings-etapperna för de båda reformerna har, såsom det aktuella läget visar, blivit väsentligen kortare än som beräknats. I planläggningen av prästlöne-kommitténs arbete är också förutsatt, att kommitténs slutliga förslag skola framläggas under loppet av innevarande år.

Med hänsyn till de omständigheter som nu berörts har jag funnit övervägande skäl tala för att, för den korta övergångstid varom här sannolikt kan bli fråga, icke göres rubbning i den gällande regleringen med avseende å maximeringen av församlingsavgifterna och relationen mellan dessa avgifter och allmänna kyrkoavgiften. Beträffande pastorat, som på grund av sitt svaga skatteunderlag redan nu uppbär tillskott från kyrkofonden, kommer kyrkomusikerkostnadernas finansiering tills vidare i enlighet med vad jag här förordat att medföra en icke ringa ekonomisk lättnad i förhållande till den sammanlagda kostnaden för pastoratet och däri ingående församlingar för nu utgående präst- och kyrkomusikerlöner. Det torde dock knappast behöva påpekas, att dessa pastorat icke kunna räkna med såsom säkert, att ett så gynnsamt utfall av den provisoriska regleringen får sin fulla motsvarighet vid den blivande allsidiga omprövningen av skatteutjämningen på det kyrkliga området.

Till frågan om den påverkan på den allmänna kyrkoavgiften, som de av mig här förordade grunderna för finansieringen kunna tänkas få under övergångstiden, återkommer jag i det följande.

2. Specialmotivering.

2 §.

Av vad jag tidigare anfört framgår, vilka poster uti kostnaderna för kyrkomusikernas verksamhet som skola åvila pastoraten. Samtliga dessa poster skola ligga till grund för avräkningen med kyrkofonden. Däremot skall det bidrag, som pastorat kan komma att uppbära ur kyrkofonden till utfyllnad av vederbörande läroanstalts ersättning för kostnaderna för kyrkomusikers fyllnadstjänstgöring, självfallet icke sammankopplas med avräkningen i skatteutjämnings syfte utan utgå vid sidan därav.

6 §.

På min föredragning har Kungl. Maj:t tidigare denna dag beslutit, att proposition skall avlåtas till riksdagen med förslag till ändrade arrendebestämmelser för ecklesiastika lönebeställen m. m. Då enligt detta förslag arvoden skola utgå även till annan ledamot i boställsnämnd än ordförande, har i samband med de av kyrkomusikerreformen föranledda ändringarna i kyrkofondslagen uti 6 § intagits en bestämmelse om att även dessa arvoden skola utgå ur fonden.

7 §.

För i denna paragraf omnämnda lönebeställen har, till undvikande av sammanblandning med äldre till kyrkomusikers avlönande anslagna lönebeställen, i förtydligande syfte införts bestämningen »som avses i ecklesiastik boställsordning». Motsvarande tillägg har icke ansetts behöva göras

i 9 och 14 §§, då någon tvekan icke lär kunna uppstå om att ordet »löne-
boställe» där har samma innebörd som i 7 §.

Tillämpningsföreskriften.

KMU har anfört i huvudsak följande:

Bestämmelserna rörande den nya tjänsteorganisationen ha förutsatts skola gälla även för Karlsborgs pastorat. Detta pastorat är undantaget från den gällande regleringen enligt lagen om kyrkofond och deltager sålunda för närvarande icke i den alla övriga pastorat åvilande skyldigheten att erlägga allmän kyrkoavgift. Emellertid torde nämnda pastorats inordnande under kyrkofondslagens bestämmelser i avseende å prästlöneväsendet endast vara en tidsfråga. *KMU* har icke ansett någon större olägenhet behöva vara förbunden med att framskjuta en allmän reglering av detta pastorats ställning till kyrkofonden i avseende å dess blivande kyrkomusikertjänst till den nära förestående tidpunkt, då de hithörande frågorna kunna vinna sin lösning i ett sammanhang. Ett undantag måste dock här göras beträffande nämnda reglering på en speciell punkt. I det förevarande lagförslaget har nämligen upptagits ett stadgande av innehåll, att där pastoratskyrkorådet haft att till innehavare av självständig deltidstjänst utbetala avlöning för av denne bestridd fyllnads- eller ersättningstjänstgöring såsom lärare i musik vid läroanstalt, pastoratet skall äga ur kyrkofonden utfå särskilt bidrag till täckande av vad sålunda utbetalts, utöver vad till samma avlöning, på sätt nyss sagts, uppburits från läroanstalten. Denna bestämmelse bör givetvis omedelbart bliva tillämplig jämväl för Karlsborgs pastorat, inom vilket finnes läroanstalt vid vilken kyrkomusiker torde kunna bliva engagerad såsom musiklärare. Bestämmelse härom har i lagförslaget upptagits i en tillämpningsföreskrift.

Vad *KMU* här föreslagit har jag funnit mig böra biträda.

IV. Övriga författningsförslag.

A. Allmänna församlingsstyrelselagen.

2 §.

I uppräknigen av de kyrkliga angelägenheter, som ankomma å kyrkostämman och kyrkofullmäktige, ha gjorts vissa ändringar. Av dessa är ändringen av punkten c) föranledd av att kyrkomusikerna icke bliva att anse såsom »kyrkobetjante» och jämkningarna av punkterna f) och o) av rent redaktionell art, syftande bland annat till att i hithörande lagbestämmelser utmönstra den för däri avsedda tjänstebostäder numera — sakligt sett — oriktiga beteckningen »boställen».

Enligt det av riksdagen i fjol godkända förfarandet vid tillsättning av kyrkomusikertjänst, som avses i lagen om kyrkomusiker, kommer varken kyrkostämman eller kyrkofullmäktige att ha att taga befattning med tillsättning av sådan tjänst eller med beviljande av avsked därifrån. Med hänsyn härtill har bestämmelsen i punkten b) om tillsättande och avskedande

av organister, kyrkosångare, klockare och andra kyrkobetjante ansetts böra inskränkas till att avse endast tillsättande och avskedande av kyrkobetjante. Som jag tidigare antytt förutsätts emellertid, att församling framgent skall kunna för speciella kyrkomusikaliska uppgifter mer eller mindre stadigvarande anlita annan kyrkomusiker än som avses i kyrkomusikerlagen. Anställandet av dylik »församlingsmusiker» kommer givetvis att vara en rent kyrkligt kommunal angelägenhet. Församlingens befogenhet att besluta härom rymmes inom det föreslagna tillägget till punkten a).

Rörande nämnda tillägg har *KMU* anfört följande:

Kyrkoförsamlingarnas rätt att besluta om vissa sedvanligt förekommande anordningar för kyrkomusikens uppehållande (såsom om kyrkokör och dylikt) anses väl i allmänhet kunna grundas å bestämmelsen under 2 § punkten a), enligt vilken till församlingens gemensamma kyrkliga angelägenheter skola räknas *åtgärder till främjande av församlingens värden*. Församlingens befogenhet att för bestridande av kostnad för sådana åtgärder anskaffa därför erforderliga medel genom uttaxering grundas återigen å bestämmelsen i punkten g) enligt vilken församling har att besluta om *avgifter till kyrka jämte dithörande anstalter*. Man har emellertid att beakta, att med uttrycket 'åtgärder till främjande av församlingens värden' närmast syftas på angelägenheter av viss speciell natur, sammanhörande med församlingarnas kyrkligt-sociala verksamhet (se härom närmare proposition 1930:100 och Förvaltningsrättslig tidskr. 1940 s. 86 o. f.). Det kan väl också med visst fog sättas i fråga, huruvida exempelvis de numera — särskilt inom större stadsförsamlingar — icke sällan förekommande initiativen till anordnande av s. k. kyrkokonserter, vid vilka medverka av församlingen engagerade och av denna med uttaxerade medel honorerade solister, kunna betraktas såsom enligt församlingsstyrelselagarna i deras gällande avfattning lag-enliga. Å andra sidan äro naturligtvis dessa församlingarnas initiativ till dylika utbyggnader på det kyrkomusikaliska området i hög grad tacknäm-liga och värda all uppmuntran. Önskligt är dock, att även den formella kompetensregleringen i dessa hänseenden blir otvetydig. Ett ytterligare skäl för ett förtydligande tillägg i lagregleringen på hithörande punkt föreligger, om det av *KMU* framförda förslaget beträffande den 'fria' musikundervisningen blir av statsmakterna godtaget. Att denna undervisning skulle komma att omedelbart och verksamt främja ett rent kyrkligt församlingsintresse har av *KMU* ingående påvisats. Angeläget är emellertid, att även denna kyrkomusikers verksamhetsgren får i församlingsstyrelselagen sin formellt-legala täckning.

Det av *KMU* i här angivet syfte föreslagna tillägget i uppräknningen av de angelägenheter, som tillhöra församlings kompetensområde, har givits avfattningen 'särskilda anordningar till kyrkomusikens höjande'. Lämpligast hade givetvis varit, om ifrågavarande tillägg kunnat infogas i paragrafen under särskild litterabeteckning. Då tillägget givetvis, med hänsyn till sitt ämne, icke kunnat insättas sist (efter punkten r) skulle varje annan självständig placering av den nya bestämmelsen ha nödvändiggjort förändrade litterabeteckningar för flera eller färre av de många äldre punkterna. Med hänsyn till de betydande praktiska olägenheter, som härmed skulle uppkomma, har *KMU* icke funnit ett sådant redigeringsätt tillrädligt.

41 §.

I *KMU:s* förslag hade närmast efter punkt f) i första stycket införts följande bestämmelse: »Om kyrkorådets befattning med vissa kyrkliga angelägenheter, såsom beträffande kyrkomusikers anställande och verksamhet, stadgas särskilt».

Efter att ha erinrat om den befattning, som vederbörande kyrkoråd komme att enligt utredningens förslag få taga med åtskilliga ärenden berörande kyrkomusikernas tjänsteförhållanden, anförde utredningen följande.

Om kyrkorådets åligganden i dessa avseenden böra närmare bestämmelser upptagas i särskild författning (kyrkomusikerstadga). En allmän erinran om dessa kyrkorådets i annat sammanhang närmare reglerade åligganden torde emellertid lämpligen böra upptagas i förevarande paragraf. Till belysning av denna redaktionella fråga får *KMU* erinra om följande.

I paragraf 41 i församlingsstyrelselagen saknas beträffande kyrkorådet en sådan exemplifierande uppräknig av särskilda i annan författning reglerade åligganden, som beträffande kommunalnämnd finnes intagen i 44 § lagen om kommunalstyrelse på landet. Förklaringen härtill bör väl sökas i det förhållandet, att sådana speciella åligganden för kyrkoråd vid tiden för församlingsstyrelselagens tillkomst varken voro många eller särdeles maktpåliggande. Under de senast gångna femton åren ha dock bestämmelser utfärdats, varigenom åtskilliga nya bestyr av det ena eller andra slaget kommit att påläggas kyrkoråd. Bland de å kyrkoråd för närvarande enligt stadganden i särskild författning ankommande bestyren kunna nämnas de som grunda sig på: prästlönerregleringslagen 11 § 1 mom. och 26 §, prästlönerreglementet 7 kap. 4 § 1 mom. A, domkapitelslagen 4 § 2 mom., kungörelsen den 26 november 1920, nr 744, med föreskrifter rörande det offentliga byggnadsväsendet § 38, kungörelsen den 28 september 1928, nr 382, med vissa föreskrifter rörande taxeringsförfarandet 1 § 2 mom. a) och 2 §, kungörelsen den 8 december 1933, nr 659, angående eldbegängelse 13 § sista stycket (lydelse enl. k.k. 1943 nr 823).

Det kan knappast ifrågasättas, att dessa eller liknande bestyr skulle särskilt uppräknas i förevarande paragraf. Kyrkorådets befogenheter med avseende å kyrkomusikers anställande och verksamhet få dock här obestriddigen en viss särställning. I det föreslagna tillägget till paragrafen har exemplifieringen begränsats till kyrkorådets befattning med hithörande angelägenheter.

Det av *KMU* föreslagna tillägget har jag — utan att därvid någon skillnad i sak avses — funnit böra få en något annorlunda utformning. I ett ytterligare tillägg har erinrats om skolrådets befattning med kyrkomusikernas anställande och verksamhet.

53 §.

Efter att ha redogjort för de tid efter annan tillkomna bestyr av praktiskt-ekonomisk art, som tillhört de gamla klockartjänsterna, har *KMU* anført i huvudsak följande.

Dessa åligganden avse — om man frånser den väl endast mera sällan aktualiserade uppgiften att vid förfall för prästman verkställa lysning till äktenskap — samt och synnerligen bestyr, som enligt gällande lag om församlingsstyrelse helt falla inom de kyrkligt-kommunala organens kompetensområde. Det läser också vara obestriddigt, att om överhuvudtaget något mått av självständigt handlande skall kunna inrymmas åt de kyrkligt-kommunala organen, då det gäller ombesörjande av de med kyrkans verksamhet inom församlingarna förbundna uppgifterna, just de ekonomiska och praktiska ordningsangelägenheter, varom här är fråga, böra överlåtas till den kommunala självbestämmanderätten. Det rör sig härvid om bestyr, för vilka några särskilda kvalifikationsvillkor — såsom avlagda examina eller dylikt — icke rimligen kunna uppställas utan endast bör gälla betygd praktisk duglighet. Härtill kommer, att förutsättningarna inom de olika församlingarna för dessa funktioners bestridande äro utomordentligt skiftande. Enligt vad erfarenheten nogsam bekraftat, måste därför också ett administrativt ingripande genom allmänt reglerande bestämmelser härvid bereda särskilda vanskligheter. Vad särskilt beträffar vården om församlingens för kyrkligt ändamål avsedda egendom är att beakta, att detta åliggande ingår bland de centrala uppgifter, som enligt församlingsstyrelselagen äro anförtrodda åt vederbörande kyrkoråd. —

För sina förvaltande och övervakande uppgifter ha kyrkoråden att tillita särskilda förtroendemän, nämligen de av rådet inom sig utsedda *kyrkvärdarna*.

De förtroendeuppdrag, som beklädas av kyrkvärdarna, äro av hög ålder. Uppdragen äro också inom församlingarna allmänt högt värdesatta. Göres regleringen av de egentliga s. k. klockarsysslorna till en angelägenhet, helt förbehållen den enskilda församlingens fria beprövande, bör det ligga nära till hands att, i större omfattning än nu sker, utnyttja kyrkvärdarnas arbetskrafter såväl för vården om den kyrkliga egendomen som för medverkan vid gudstjänsten m. m.

Hinder för en utvidgning på sätt här antytts av kyrkvärdarnas funktioner torde så mycket mindre behöva möta, som författningsenligt numera icke saknas möjlighet för församlingarna att, om så skulle befinnas lämpligt, jämlikt de grunder, som härför finnas angivna i församlingsstyrelselagen, tillerkänna dessa sina förtroendemän arvode med skäligt belopp för deras med uppdraget förenade besvär. Fastän vid ett dylikt utsträckt ianspråktagande av kyrkvärdarna behovet att anställa särskild kyrkobetjäning alljämt kommer att kvarstå, torde anordningen i givna fall möjliggöra vissa besparingar på vederbörande församlings stat.

Det till denna paragraf fogade tillägget har föreslagits av KMU.

B. Församlingsstyrelselagen för Stockholm.

Ändringarna i församlingsstyrelselagen för Stockholm motsvara i allt väsentligt de ändringar, som föreslagits beträffande allmänna församlingsstyrelselagen.

C. Promulgationslagen till församlingsstyrelselagarna.

KMU har anfört följande:

Jämlikt 6 § andra stycket promulgationslagen till församlingsstyrelselagen stadgades en frist till den 1 januari 1933, efter vilken tidpunkt för-

ening av kyrko- och skolråd till ett gemensamt kyrko- och skolråd icke längre skulle vara tillåten.

Då i 7 § nämnda promulgationslag stadgas, att skolråd skall 'tillsvidare' få finnas även i församling, där folk- och fortsättningsskoleväsendet överflyttats till den borgerliga kommunen, så vilade tydligen denna bestämmelse på förutsättningen, att lagen den 6 april 1894 (nr 14) angående ändring i gällande stadganden om tillsättning av organist- och klockarbefattningar, vilken senare lag upptog föreskrifter rörande medverkan av 'gemensamt kyrko- och skolråd' vid sådan tjänstetillsättning, skulle hinna på den här berörda punkten underkastas en nödig revision, innan den förenämnda medgivna tidsfristen utlöpte. Denna revision har emellertid allt intill denna dag icke kommit till stånd. Frågan tycks helt ha fallit i glömska.

Uppenbart är, att den ifrågavarande bestämmelsen i 7 § berörda promulgationslag bör upphävas, därest den av KMU föreslagna tjänstereformen i övrigt genomföres. Övergångsvis läser dock bestämmelsen böra förbli gällande för varje här ifrågavarande församling, intill dess kyrkomusiker enligt den nya lagstiftningen blivit där första gången anställd.

Vad KMU här föreslagit har jag ansett mig böra biträda, dock att övergångsbestämmelsen icke synes mig erforderlig.

D. Skolstyrelselagen.

I 5 § har införts ett tillägg, motsvarande den föreslagna bestämmelsen i 41 § allmänna församlingsstyrelselagen om skolråds befattning med kyrkomusikers anställande och verksamhet.

E. Dissenterskattelagen.

Uti första stycket har vidtagits en formell ändring motsvarande den, som gjorts i 2 § c) allmänna församlingsstyrelselagen. Med uttrycket »avgifter till svenska kyrkan — — — kyrkomusiker» bör förstås för avlöningen till sådana befattningshavare eller i övrigt för dessas kyrkomusikaliska verksamhet utdebiterade avgifter. Beträffande avlöningen till organist, som fullgör fyllnadstjänstgöring såsom musiklärare vid läroanstalt, och kantor avses härvid självfallet endast den för befattningshavarens kyrkomusikaliska tjänstgöring, däri inbegripet förekommande fri musikundervisning, utgående avlöningen.

Uti en inom ecklesiastikdepartementet upprättad promemoria har anförts i huvudsak följande:

Enligt 2 § 1 mom. andra stycket ecklesiastika medelsförvaltningsreglementet sådant detta lyder enligt kungörelse den 31 augusti 1949 skola statskontoret och stiftsnämnderna från och med år 1950 regelmässigt ha de årliga avräkningar mellan pastoraten och kyrkofonden avslutade den 10 september. Denna tidpunkt har bestämts med hänsynstagande till att pastoraten måste i tid få besked om vad de böra i sin stat för det följande året upptaga i utgift för allmän kyrkoavgift och i inkomst av tillskott från kyrkofonden.

Till grund för statskontorets och stiftsnämndernas uträkning av de be-
lopp, som pastoraten skola erlægga i allmän kyrkoavgift respektive uppbära

i tillskott, skall ligga sammanlagda antalet skattekronor och skatteören, som enligt bestämmelserna i kommunalskattelagen vid taxeringen under avräkningsåret påförts de till svenska kyrkan och dess prästerskap i pastoratet skattskyldiga, varvid för främmande trosbekännare, vilka enligt vad särskilt är stadgat åtnjuta lindring i denna sin skattskyldighet, det dem för inkomst påförda antalet skattekronor och skatteören medräknas med allenast halva sitt belopp. Uppgift om sålunda påförda skattekronor och skatteören skall av vederbörande lokala skattemyndighet varje år efter slutade taxeringsförrättningar så fort ske kan och senast före den 15 augusti tillhandahållas statskontoret, i vad uppgifterna avse församling inom Stockholms stift, och eljest stiftsnämnden.

Enligt 1908 års dissenterkattelag skall föreståndaren för främmande församling före den 1 juli tillstålla pastorsämbetet i den lokala församlingen intyg beträffande dem, som den 1 januari tillhört och fortfarande tillhöra den främmande församlingen. Efter granskning av intyget skall pastorsämbetet ofördröjligen översända detta till den som verkställer debiteringen. I följd av dessa tidsbestämningar och gängse semestertid torde den lokala skattemyndigheten ofta få intyget först mot slutet av augusti och därigenom bli ur stånd att lämna statskontoret eller stiftsnämnden uppgift å skattekronor och skatteören inom sådan tid, att dessa myndigheter kunna avsluta avräkningslängderna till den 10 september.

Föreståndarna för de främmande församlingarna böra emellertid utan svårighet kunna färdigställa ömförmålta intyg före utgången av april månad. Vidare synes kunna föreskrivas viss tid, förslagsvis före den 1 juni, inom vilken pastorsämbetena skola ha granskat och vidarebefordrat intygen till debiteringsförrättaren.

Vid en ändring av bestämmelserna i 1908 års lag, på sätt här angivits, torde lämpligen beteckningen »den som verkställer debiteringen» böra ändras till »vederbörande lokala skattemyndighet» för vinnande av överensstämmelse med uppbördsförordningens och ecklesiastika medelsförvaltningsreglementets terminologi.

Här föreslages lagändring synes med hänsyn till berörda avräkningsförfarande böra genomföras utan avvaktande av eventuella ytterligare ändringar i lagstiftningen rörande främmande trosbekännare.

Visserligen pågår, såsom jag redan nämnt, för närvarande genom sakkunniga utredning rörande de med dissenterlagstiftningen sammanhängande skattefrågorna. Men då de i departementspromemorian föreslagna nya tidsbestämningarna äro ägnade att undanröja kännbara olägenheter för de myndigheter, som ha att verkställa avräkningarna enligt ecklesiastika medelsförvaltningsreglementet, har jag funnit mig böra i detta sammanhang framlägga förslag även om dessa ändringar.

V. Särskilda frågor.

1. Av såväl organisatoriska som lönetekniska skäl kan tjänstereformen icke träda i tillämpning samtidigt i alla kyrkomusikerdistrikt i riket utan först successivt under en övergångstid, som kan bli av avsevärd längd. Med det av mig här förordade sättet för finansieringen av kostnaderna för

kyrkomusikernas verksamhet uppkommer genom detta förhållande ett speciellt problem, som av **KMU** utvecklats sålunda:

Den situation, som i detta samband närmast påkallar uppmärksamhet, må här belysas med ett exempel. Ett pastorat består av församlingarna **A**, **B** och **C**. Förutsättningarna för tjänstereformens omedelbara genomförande föreligga endast i församlingen **A**. Under en övergångstid, vars längd icke låter sig på förhand beräkna, nödgas vid angivna förhållande församlingarna **B** och **C** allt fortfarande ensamma bestrida avlöningen vid sina egna oreglerade befattningar men också därjämte — må vara efter en förhållandevis lindrig skattekvot — deltaga i avlönanandet av den eller de nya kyrkomusikaliska befattningshavarna i församlingen **A**. Har härvid församlingen **A** en svagare ekonomisk ställning än någon av de båda andra församlingarna, lär väl den här framhållna konsekvensen av den uppkomna situationen icke behöva ingiva någon egentlig betänklighet. Men i motsatt fall kan med visst fog sägas, att endera av församlingarna **B** och **C** eller båda bli missgynnade.

Man har i själva verket anledning att här fästa uppmärksamheten på en ytterligare omständighet, som — i det nyss anförda exemplet — kan sägas ställa församlingarna **B** och **C** i ett i viss mån missgynnadt läge. Det förhållande **KMU** här åsyftar får för övrigt i förekommande fall sin motsvarighet även för en församling, som ensam bildar pastorat. Frågan skall här med några ord beröras.

Givetvis måste det — och detta redan av tekniska skäl — förutsättas, att alla rikets territoriella pastorat (här fränses det hittills särställda Karlsborgs pastorat) skola redan från och med tjänstereformens första start ha att efter samma grund deltaga i utgörande av den allmänna kyrkoavgiften och sålunda även i den successivt inträdande stegring av densamma, som följer därav att allt flera församlingar bli delaktiga av kyrkofondstillskotten för avlöningen vid nyreglerad kyrkomusikertjänst. Den nu berörda ekonomiska förpliktelsen kan då naturligtvis för en församling, som själv ännu icke kunnat bli delaktig av dylikt tillskott av den anledningen att hinder tills vidare mött för den nya tjänsteorganisationens trädande i tillämpning i församlingen, framstå såsom i viss mån obillig.

Enligt **KMU**:s mening kunde det komma att visa sig angeläget, att möjlighet icke saknades att i någon form ekonomiskt bispringa särskilda församlingar, varom här vore fråga. Utredningen anförde härom följande.

Enklast torde detta kunna ske genom bidrag i särskild ordning ur kyrkofonden. Man torde härvid kunna välja mellan bidrag efter individuell behovsprövning och bidrag, utmätta automatiskt enligt viss formel, vari de huvudsakliga faktorerna för vederbörande församlings ekonomiska bärkraft komme till uttryck. **KMU** anser emellertid, att ett slutligt ståndpunktstagande till föreliggande spörsmål icke lämpligen bör ske nu. Man torde härför bära i första hand avvakta resultatet av den blivande tjänsteregleringen. Och först sedan något är förflutit efter tjänstereformens praktiska igångsättande torde en tillförlitligare överblick kunna vinnas rörande omfattningen av de övergångsfall, som här kunna — i angivet syfte — kräva en reglering. Skulle en sådan reglering därvid för vissa församlingar komma något i efterhand, lär större olägenhet därav icke behöva uppstå, om möjlighet beredes att i ömmande fall till sådan församling utlämna det ifrågasatta kyrkofondsbidraget retroaktivt.

Samma ekonomiska situation för den enskilda församlingen uppkommer därest den nuvarande kyrkomusikern väljer att stå kvar på nuvarande system i stället för att övergå på det nya lönesystemet.

Det synes mig omöjligt att för närvarande kunna taga ställning till de svårigheter av olika slag, som kunna uppkomma av nämnda förhållanden. Med hänsyn härtill föreslår jag, att med prövningen av frågan om särskild ekonomisk reglering av ifrågavarande övergångsförhållanden får anstå tills någon erfarenhet vunnits rörande utfallet i dessa hänseenden av tjänstereformen.

2. Med lagen om kyrkomusiker upphävdes klockarboställslagen den 9 december 1938 samt den till densamma anknutna kungörelsen den 5 maj 1939, nr 173; dock skola dessa författningar alltjämt gälla intill dess kyrkomusiker blivit anställd för församling enligt kyrkomusikerlagen.

Klockarboställslagen samt berörda kungörelse upptaga, såsom KMU erinrat, stadganden beträffande

- 1) avlöningsförhållandena för klockare och organister;
- 2) dispositionen av avlöningstillgångar vid klockar- och organisttjänst;
- 3) uppskattning av sådana tillgångar; samt
- 4) ansvarighet för boställskapital, skyldigheten att utgöra boställsränta samt proceduren vid dylik räntas fortgående bestämmande.

För den närmare innebörden av denna författningsreglering har KMU lämnat en redogörelse i sitt principbetänkande, s. 21—25, vartill här torde få hänvisas.

Såväl klockarboställslagen som 1939 års kungörelse innehåller viss rättsreglering, vilken måste iakttagas även efter den nya organisationens ikraftträdande. För lösandet av härmed sammanhängande frågor har KMU framlagt *förslag till kungörelse angående lönetillgångar vid kyrkomusikertjänst*. Rörande detta förslag, vilket torde få såsom bilaga fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende (Bil. 1), har KMU anfört:

Med ett genomförande av den nu föreslagna tjänstereformen förfaller tillämpningen av de stadganden, som avses i punkt 1). De i punkterna 2) och 3) avsedda stadgandena beröra engångsåtgärder, vilka — om man frånser ett mindretal restfall — redan äro slutförda. Stadgandena i de ämnen, som avses i punkt 4), beröra återigen en rättsreglering, som — ehuru med jämkningar i vissa hänseenden — måste även efter den nya tjänstereformens fullständiga genomförande upprätthållas och tillämpas. —

Motivet för förslaget om dessa två författningsformella upphävande har givetvis varit, att desamma efter kyrkomusikerreformens genomförande komme att till allra största delen rymma endast dött rättsligt stoff.

Vad angår de under punkt 4) avsedda, förhållandevis fåtaliga bestämmelserna har det icke synts KMU tillrådligt att bryta ut desamma ur det sammanhang, vari de för närvarande förekomma i klockarboställslagen och kungörelsen den 5 maj 1939 nr 173, och härvid, så att säga, utfärda dem på nytt. Det förevarande förslaget till kungörelse angående lönetillgångar vid kyrkomusikertjänst har följaktligen redigerats på det sätt, att stadgandena

däri huvudsakligen givits formen av en hänvisning till de rättsregler, som återfinnas i klockarboställslagen och kungörelsen 1939/173. Med hänsyn till den rättsliga naturen av de i det föreliggande kungörelseförslaget upptagna bestämmelserna lär det icke möta för deras utfärdande i administrativ ordning. KMU förutsätter emellertid, att riksdagen — i samband med dess prövning av tjänstereformen i övrigt — beredes tillfälle att yttra sig jämväl rörande den i förevarande författningsförslag upptagna regleringen.

Vad slutligen angår den i författningsförslaget under 3 § upptagna bestämmelsen får KMU erinra om, att där avsedda medel — ehuru tills vidare fonderade — icke representera kapitaltillgångar i egentlig mening utan utgöra överskott av boställsräntor, som icke behövt tagas i anspråk för avlöningsändamål. De klockardistrikt, där sådana medel förefinnas, torde icke vara särdeles många, ej heller lär det fonderade beloppet i något fall vara mera betydande. Det har förefallit KMU mest rationellt, att denna fondering bringas att upphöra samt att förefintliga tillgångar av detta slag skola få av vederbörande församling disponeras för sådana ändamål, vartill kyrkokassas medel författningsenligt må användas.

Detta av KMU framförda förslag har under remissbehandlingen berörts endast av *kammarkollegiet*. Kollegiet har därvid ansett förslagets innebörd vara, att i lag upptagna bestämmelser, vilka fortfarande skulle gälla, komme att för sin giltighet ha stöd allenast av en i administrativ ordning utfärdad författning. Det har synts kollegiet kunna ifrågasättas, huruvida detta vore möjligt med hänsyn till bestämmelserna dels i 2 § första stycket a) och c) om församlings och kyrkofondens ansvarighet för boställskapital och skyldighet att utgiva boställsränta dels ock i 3 § om dispositionen av överskottsmedel å klockarlönertillgångar.

Såsom KMU framhållit synes alternativet till utredningens förslag vara att en eller flera nya författningar finge utfärdas innehållande vissa av de stadganden, som nu rymmas i klockarboställslagen och 1939 års kungörelse. Jag kan icke finna, att en sådan författningsreglering skulle innebära några fördelar i förhållande till KMU:s förslag. I anledning av vad kammarkollegiet yttrat vill jag erinra om att den föreslagna kungörelsen har stöd i 2 § lagen om kyrkomusiker. Jag förordar därför, att Kungl. Maj:t hemställer om bemyndigande att utfärda erforderliga bestämmelser angående lönetillgångar vid kyrkomusikertjänst i huvudsaklig överensstämmelse med det av KMU framlagda förslaget till kungörelse.

3. Enligt föreliggande förslag till avlöningsreglemente för kyrkomusiker skall kantor, som utan något sitt förvällande förflyttas till folk- eller småskollärartjänst, äga bibehålla det före förflyttningen utgående kantorstilläget, så länge han innehar tjänst av samma slag som den, till vilken han blivit förflyttad, dock högst fem år.

Då dylika förflyttningar få antagas komma att — så gott som undantagslöst — vara förestavade av skolorganisatoriska förhållanden och något kyrkomusikaliskt intresse sålunda icke tillgodoses genom desamma, torde det

icke böra ifrågakomma att något pastorat skall svara för kostnaden för det efter förflyttningen utgående kantorstillägget eller att kyrkofonden skall direkt belastas härmed. Ifrågavarande kostnader synas mig böra få avföras å det i riksstaten under åttonde huvudtiteln upptagna förslagsanslaget Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor. Fall av dylika ersättningar kunna väntas bli helt få.

4. Den totala årskostnaden för kyrkomusikernas (klockares, organisters och kyrkosångares) avlöande uppskattades på grundval av en statistisk undersökning avseende år 1943 till 4 050 000 kronor. Denna årskostnad kan antagas numera ha stigit till cirka 5 000 000 kronor.

Det ekonomiska ansvaret för avlöningen åt hithörande befattningshavare åvilar enligt hittills gällande ordning helt och i sista hand vederbörande *kyrkoförsamling*. En av KMU för nyssnämnda år företagen särskild undersökning gav vid handen, att utdebiteringen inom rikets församlingar för kyrkomusikernas verksamhet utfallit med ytterlig ojämnhet. För 16 församlingar understeg utdebiteringen 1 öre per skattekrona, för 358 låg den mellan 1 och 5 öre, för 544 mellan 5 och 10 öre, för 461 mellan 10 och 15 öre, för 414 mellan 15 och 20 öre, för 443 mellan 20 och 30 öre, för 172 mellan 30 och 40 öre, för 90 mellan 40 och 50 öre, för 43 mellan 50 och 75 öre, för 8 mellan 75 öre och en krona samt för en församling över sistnämnda belopp. Den markanta ojämnhet i skattebelastningen, som dessa siffror avspeglar, torde fram till innevarande tidpunkt icke ha väsentligen mildrats.

Ett av kyrkomusikerreformens huvudsyften har, såsom ofta framhållits, varit att omsider råda bot på här föreliggande missförhållande. Den eftersträfvade skatteutjämningen kommer med reformen att vinnas dels därigenom, att kostnaderna för kyrkomusikernas verksamhet — praktiskt taget i deras helhet — komma att övertagas av *pastoraten*, dels och framför allt därigenom, att pastoraten berättigas för dessa sina utgifter uppbära skatteutjämningsbidrag från kyrkofonden i enlighet med de beträffande kostnaderna för prästerskapets avlöning gällande grunder. Godtages mitt härförut framförda förslag, att den maximala gränsen för församlingsavgifterna, nu 20 öre per skattekrona, i detta sammanhang icke höjes, blir utjämningseffekten beträffande kyrkomusikerkostnaderna än starkare accentuerad.

Enligt de för riksdagen i proposition 199/1949 framlagda kostnadskalkylerna skulle den totala årliga avlöningskostnaden för den beslutade nya kyrkomusikerorganisationen, sedan den efter en kortare eller längre övergångstid över hela linjen trätt i tillämpning, kunna uppskattas till 9 miljoner kronor. Merkostnaden — utöver den nuvarande kostnadsramen — skulle följaktligen bli cirka 4 miljoner kronor. Enligt de av 1941 års lärarlönesakkunniga utförda, till grund för det angivna totalkostnadsbeloppet å 9 miljoner kronor liggande detaljberäkningarna belöpte av sistnämnda summa ett belopp av

6,2 miljoner kronor å *organister* och *biträdande kyrkomusiker* samt 2,8 miljoner kronor å *kantorer* och *orgelspelare*.

Uppställer man då frågan, huru stor del av totalkostnadsbeloppet 9 miljoner kronor som — under antagandet att organisationen i sin helhet trätt i tillämpning den 1 januari 1950 — skulle kommit att belasta, å ena sidan, *pastoraten* i form av intill 20-öresgränsen maximerade församlingsavgifter och, å den andra, *allmänna kyrkoavgiften* genom anspråk å höjda skatteutjämningsbidrag, så torde lätt inses, att en sådan beräkning — till följd av den mångfald av osäkra faktorer som därvid skulle möta — måste i närvarande läge ställa sig ytterligt vansklig. En uppskattning med grov approximation kan dock här göras. Antages, att inrättande av *organist-* och av *biträdande kyrkomusiker*befattning såsom regel kommer i fråga allenast inom den grupp av ekonomiskt bärkraftigare pastorat, som för närvarande äro 'självförsörjande' och som även efter tillägg av kyrkomusikerlönekostnaderna komme att behålla denna sin karaktär, så skulle följaktligen den för innehavare av dylika befattningar beräknade andelen — 6,2 miljoner kronor — av totalkostnaden kunna antagas komma att i det hela slutligen stanna å *pastoraten* i form av förhöjda församlingsavgifter eller ökat ianspråktagande av lokala avlöningstillgångar. Göres beträffande *kantors-* och *orgelspelar*befattningarna det motsatta antagandet, eller att befattningar av dessa slag komme att företrädesvis inrättas i pastorat, som redan äro 'tillskottspastorat', så skulle det för här nämnda befattningar beräknade kostnadsbeloppet, 2,8 miljoner kronor, kunna förutsättas komma att till någon mindre del täckas med förhöjda församlingsavgifter men i huvudsak få bestridas med medel, som uttagits genom den allmänna kyrkoavgiften. Då denna såsom jag redan nämnt vid de senast verkställda avräkningarna mellan kyrkofonden och *pastoraten* beräknats efter 9 öre per skattekrona, kommer varje höjning av densamma att medföra, att församlingsavgifternas öretal stiger från nuvarande tal, 18 öre, till 20 öre, d. v. s. till det i kyrkofondslagen stadgade maximum. Med hänsyn till storleken av det vid de senaste taxeringarna framkomna skatteunderlaget i tillskottspastoraten kan en sådan höjning av församlingsavgifterna för dessa pastorats vidkommande beräknas inbringa ett belopp av drygt 400 000 kronor. Med ungefärligen detta belopp skulle sålunda dessa pastorat tillhopa få direkt bidra till avlöningskostnaderna för kantorer och orgelspelare. Återstoden av den uppskattade kostnaden för dessas avlöande eller 2,4 miljoner kronor skulle komma att belasta kyrkofonden. Utslaget på det senast kända kommunala skatteunderlaget för hela riket motsvarar detta belopp en uttaxering av omkring 1,5 öre per skattekrona, vartill enligt de här gjorda, givetvis starkt schematiska beräkningarna den av kyrkomusikerreformen föranledda höjningen av den allmänna kyrkoavgiften sålunda skulle inskränka sig.

VI. Ikraftträdandet av den nya kyrkomusikerorganisationen.

I årets statsverksproposition, bilagan För flera huvudtitlar gemensamma frågor, och i propositionen den 20 januari 1950 (nr 41) angående grunderna för höjning av löner enligt statens löneplansförordning har förutsatts, att den nya kyrkomusikerorganisationen skall träda i kraft 1 juli 1950.

Innan ikraftträdandet av denna organisation kan ske i de särskilda församlingarna, måste lagakraftäggande beslut föreligga beträffande indelningen i kyrkomusikerdistrikt och beträffande tjänstetypen i dessa distrikt. Dylika beslut skola i de flesta fall fattas av vederbörande domkapitel. I vissa fall skola frågorna dock underställas Kungl. Maj:ts prövning. I samtliga fall skall prövningen grundas på förslag eller yttrande från kommunal myndighet, antingen kyrkorådet eller också kyrkorådet och skolstyrelsen.

Från tidpunkten för riksdagens beslut i föreliggande ärende till den 1 juli i år kommer icke att bliva så lång tidrymd. Det kan därför förutses, att lagakraftäggande beslut i angivna frågor i regel icke kunna föreligga till den 1 juli i år, icke ens om vissa förberedande åtgärder kunna vidtagas före riksdagsbeslutet. Med hänsyn härtill föreslår jag, att den nya kyrkomusikerorganisationen beslutas skola träda i kraft beträffande varje särskilt kyrkomusikerdistrikt från och med månaden näst efter den, då lagakraftäggande beslut föreligger om distriktsindelningen och tjänstetypen, dock tidigast den 1 juli 1950.

I den mån den nya kyrkomusikerorganisationen träder i tillämpning beträffande de särskilda kyrkomusikerdistrikten, komma pastoraten i stället för församlingarna att få i första hand svara för kostnaderna för kyrkomusikernas avlönande. Den omständigheten, att nyorganisationen för vissa pastorat kan komma att tillämpas redan under loppet av innevarande kalenderår, d. v. s. under löpande kyrkligt-kommunala statperiod, synes icke behöva för sådant pastorat medföra några mera svårbemästrade ekonomiska problem. I avräkning med kyrkofonden kunna dock pastoratets och dess församlingars utgifter för 1950 för den nya organisationen icke bli definitivt reglerade förrän i och med den på hösten 1951 verkställda slutliga avräkningen för 1950. På samma sätt skulle motsvarande utgifter för 1951 icke komma att avräkningsmässigt slutregleras förrän på hösten 1952 i den slutliga avräkningen för 1951. För att underlätta församlingarnas statberäkningar för 1951 med avseende å kyrkomusikerkostnaderna och samtidigt bereda pastoraten ett visst förskott till ifrågavarande utgifter för nämnda år, kan det dock bli erforderligt att stiftsnämnderna hösten 1950 uppgöra särskilda preliminära avräkningar för varje pastorat för 1951 med hänsyn till dessa kostnader. Ifrågakommande förskott komma då att tillhandahållas pastoraten under januari 1951. Kungl. Maj:t torde — därest riksdagen icke framställer erinran häremot — böra meddela de för dylik reglering erforderliga bestämmelserna.

VII. Hemställan.

Som förut nämnts, har KMU framlagt fem författningsförslag, som överarbetats inom ecklesiastikdepartementet. Dessa äro förslag till lag angående ändring i lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond, lag angående ändring i lagen den 6 juni 1930 (nr 259) om församlingsstyrelse, lag angående ändring i lagen den 6 juni 1930 (nr 260) om församlingsstyrelse i Stockholm, lag angående upphävande av 7 § lagen den 6 juni 1930 (nr 261) om införande av lagen om församlingsstyrelse samt lag om ändring i lagen den 16 oktober 1908 (nr 110, sid. 1) angående lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet till svenska kyrkan samt hennes prästerskap och betjäning. I samband med förenämnda överarbetning har i departementet utarbetats förslag till lag om ändring av 5 § lagen den 6 juni 1930 (nr 262) om skolstyrelse i vissa kommuner.

Under återopande av vad sålunda i det föregående i skilda hänseenden anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna förenämnda lagförslag;

dels besluta, att den nya kyrkomusikerorganisationen skall träda i kraft den 1 juli 1950, dock att den skall för varje särskilt kyrkomusikerdistrikt träda i tillämpning först från och med månaden näst efter den, då lagakraftäggande beslut föreligger om distriktsindelningen och tjänstetypen;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående förordats meddela bestämmelser

a) rörande fördelningen mellan pastorat och församling av kostnaderna för kyrkomusikernas verksamhet,

b) angående lönetillgångar vid kyrkomusikertjänst;

dels medgiva, att övergångsvis utgående kantorstillägg till kantor, som förflyttas till folk- eller småskollärartjänst, må bestridas från förslagsanslaget till bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela de övriga föreskrifter, som föranledas av tjänstereformen.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Inga Bäcklin.

Bil. 1.

Förslag

till kungörelse angående lönetillgångar vid kyrkomusikertjänst.

Häri genom förordnas som följer.

1 §.

Denna kungörelse avser enligt lagen den 9 december 1938 nr 732 (klockarboställslagen) fastställt eller eljest slutligen bestämt boställskapital, som jämlikt 2 § 3 mom. lagen den . . . . . 1947, (nr . . . .) om kyrkomusiker skall för pastorat utgöra tillgång för kyrkomusikers avlönande, ävensom å dylikt boställskapital belöpande boställsränta.

2 §.

Vad i klockarboställslagen samt i kungörelsen den 5 maj 1939 (nr 173) med föreskrifter rörande tillämpningen av berörda lag finnes stadgat

a) om församlings och kyrkofondens ansvarighet för boställskapital,
b) om beräkningen av boställsränta,
c) om skyldighet för församling och för kyrkofonden att såsom ansvarig för visst boställskapital årligen utgöra belopp, som svarar mot för året å detta boställskapital belöpande boställsränta, samt

d) om åliggande för länsstyrelse och överståthållarämbetet att fastställa sådana enhetsvärden, som enligt 18 § förenämnda kungörelse den 5 maj 1939 nr 173 skola lända till efterrättelse vid uträkning av boställsränta

skall efter ikraftträdandet av lagen om kyrkomusiker fortfarande äga tillämpning.

Härvid skall dock iakttagas:

att belopp, som det enligt c) ankommer på församling eller kyrkofonden att utgöra, skall erläggas till vederbörande pastorat för därvarande kyrkomusikers avlönande, samt

att vad i fråga om myndigheternas åligganden enligt d) säges om klockardistrikt i stället skall avse pastoratet.

3 §.

Där vid den tid, då kyrkomusiker enligt lagen om kyrkomusiker varder för församling första gången anställd, finnas hos det klockardistrikt, till vilket församlingen hört, avsatta sådana medel, som avses i 8 § 2 mom. klockarboställslagen, skola dessa medel tillföras församlingens kyrkokassa. Har klockardistriktet utgjorts av flera församlingar, skola medlen dem emellan fördelas efter förhållandet mellan församlingarnas invånarantal vid närmast föregående kalenderårsskifte.

Denna kungörelse träder i kraft den
